

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
2013

Minna Saarenmaa

LAPSILÄHTÖISYYDEN LISÄÄMINEN PÄIVÄKOTI MUKSULANMÄESSÄ

– lasten osallistaminen toiminnan suunnitteluun

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

Syksy 2013 | 55 + 6

Johanna Gadd

Minna Saarenmaa

LAPSILÄHTÖISYYDEN LISÄÄMINEN PÄIVÄKOTI MUKSULANMÄESSÄ - LASTEN OSALLISTAMINEN TOIMINNAN SUUNNITTELUUN

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Muksulanmäen päiväkodin Herukka- ja Eskariryhmän lasten mielipiteitä ja toiveita päiväkodin toiminnasta. Tavoitteena on lisätä lapsilähtöisyyttä päiväkodissa osallistamalla lapset sen toiminnan suunnitteluun. Tutkimuksen teoriapohja koostuu lapsilähtöisyydestä, lasten osallisuudesta ja varhaiskasvatusta määrittävistä säädöksistä.

Tutkimus on laadullinen tutkimus ja menetelmänä on käytetty haastattelua. Haastattelut on toteutettu pelin muodossa. Tutkimuskysymyksiä ovat mitä mieltä lapset ovat päiväkodin toiminnasta ja mitä lapset haluaisivat tehdä tulevaisuudessa päiväkodissa. Kysymyksissä päiväkodin toiminta on jaettu vielä kuuteen eri osa-alueeseen: liikunta, musiikki, kädentaidot, metsämörri -toiminta, leikki ja retket. Haastatellut lapset olivat 4-7-vuotiaita.

Tutkimuksen tulosten mukaan lapset yhdistelevät mieluusti erilaisia toimintoja keskenään ja etenkin liikunta mainitaan pidettynä asiana useammassa eri tutkimuksen osa-alueessa. Eipidettyjä asioita kysyttäessä osa-alueissa korostuu erilainen kiusaaminen ja häiriköinti. Tuloksista ilmenee, että päiväkodissa on jo paljon toimintaa mistä lapset pitävät. Haastatellut lapset mainitsevat vastauksissa enemmän asioita joista he pitävät kuin niitä joista he eivät pidä. Lisäksi lasten toiveissa on paljon sellaisia asioita mistä he jo pitävät päiväkodin nykyisessä toiminnassa.

Tutkimuksen tulokset on tarkoitus huomioida päiväkodissa sekä koko toimintakauden suunnittelussa että haastatteluun osallistuneiden lapsien ryhmässä. Tutkimuksessa käytettyä peliä voi myös hyödyntää tulevaisuudessa sellaisenaan tai sen kysymyksiä voi muokata tarpeen mukaan.

ASIASANAT:

Varhaiskasvatus, lapsilähtöisyys, osallisuus, toiminnan suunnittelu, lapsen näkökulma, laadullinen tutkimus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme in Social Services | Child care, youth- and familywork

Autumn 2013 | 55 + 6

Johanna Gadd

Minna Saarenmaa

THE INCREASE OF CHILD-ORIENTATION AT THE MUKSULANMÄKI DAYCARE CENTER – PARTICIPATION OF CHILDREN IN THE ACTION PLANNING

The aim of the research is to find out the children's opinions and wishes at the Muksulanmäki daycare center's Herukka- and Eskarigroup about the activities of the daycare center. The aim is to increase the child-orientation at the daycare center by participating the children in its action planning. The theoretical basis consists of child-orientation, children's participation and regulations defining the early childhood education.

The research is a qualitative research and interviews have been used as a method. The interviews have been carried out in the form on a game. The research questions are what are the children's opinions of the activities of the daycare center, and what the children would like to do in the future at daycare center. In the questions the activities of the daycare center are divided into six different sections: physical exercise, music, handicraft skills, metsämörri – activity, play and outing. The children, who were interviewed, were between 4 and 7 of age.

According to the results of the research children like to combine different activities together and especially physical exercise is mentioned as a matter liked in the most sections of the research. When being asked about matters disliked, bullying and troublemaking are emphasized in the different sections of the research. It appears from the results that at the daycare center there are many activities which the children like. The children mention in their answers more things that they already like than things that they do not like. In the children's wishes there are also many such things that they already like in the current activities at the daycare center.

The purpose of the results of the research is to be taken into account at the daycare center both in the planning of the whole term of activity and in the groups of the children who were interviewed. The game used in the research can also be made use in the future as such or its questions can be modified as needed.

KEYWORDS:

Early childhood education, child-oriented, participation, action planning, child's perspective, qualitative research

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 LAPSILÄHTÖISYYS PÄIVÄHOIDOSSA	8
2.1 Lapsilähtöisyyden määrittelyä	8
2.2 Aikuisen rooli lapsilähtöisyydessä	9
2.3 Lapsilähtöisyys päiväkotiki Muksulanmäessä	10
3 LASTEN OSALLISUUS PÄIVÄKOTIEN TOIMINASSA	12
3.1 Osallisuus yleisesti ja päiväkotiki Muksulanmäessä	12
3.2 Shierin osallisuuden tasomalli	13
3.3 Osallisuuden toteutuminen Suomessa	15
4 VARHAISKASVATUSTA OHJAAVAT SÄÄDÖKSET JA TOIMINNAN SUUNNITTELU MUKSULANMÄESSÄ	17
4.1 Varhaiskasvatusta määrittävät lait, asetukset ja linjaukset	17
4.2 Toiminnan suunnittelu ja kehittäminen Muksulammäessä	18
5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TAUSTA	20
5.1 Tutkimuksen tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	20
5.2 Tutkimuksen tausta ja tarve	21
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
6.1 Tutkimuksessa käytetyt menetelmät	23
6.2 Haastattelujen toteuttaminen	25
6.3 Haastattelujen dokumentointi ja tulosten analysointi	26
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	28
7.1 Lasten mielipiteitä päiväkotiki Muksulanmäen toiminnasta	28
7.2 Lasten toiveet tulevaisuuden toiminnasta	35
8 TULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	42
8.1 Yhteenveto tutkimuksen tuloksista	42
8.2 Johtopäätökset lasten mielipiteistä ja toiveista	43
9 POHDINTOJA TUTKIMUKSESTA	45
9.1 Pohdintoja tutkimuksen tuloksista	45

9.2 Tutkimuksen etiikka ja luotettavuus	47
9.3 Pohdintoja tutkimuksen toteuttamisesta ja oppimisprosessista	49
LÄHTEET	52

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset.

Liite 2. Kuvat pelistä sekä asento- ja tunnekorteista.

Liite 3. Lupa-anomus lasten vanhemmille.

KUVIOT

Kuvio 1. Shierin (2001) tasomalli, suomennos Minna Saarenmaa.	15
---	----

1 JOHDANTO

Lapsilähtöisyys ja osallisuus ovat sanoja joihin törmää nykypäivänä usein puhuttaessa varhaiskasvatuksesta. Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan lapsesta käsin lähtemisen periaatetta (Hytönen 2008, 8). Lapsilähtöisessä toiminnassa huomioidaan lapsen tarpeet, kiinnostuksen kohteet ja aktiivisuus (Karlsson 2012). Osallisuudesta puhuttaessa tarkoitetaan lapsen oikeutta vaikuttaa häntä itseään koskeviin asioihin. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja hän on oikeutettu saamaan tietoa itseään koskevista asioista. (Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) 2013a.) Osallisuuden toteuttamisesta säädetään YK:n lastenoikeuksien sopimuksessa (Unicef 2013). Sopimus on yksi suomalaista varhaiskasvatusta ohjaavista periaatteista (Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) 2002).

Valitettavan usein nämä hienot käsitteet eivät kuitenkaan näy arjen toiminnassa. Sanoja käytetään paljon, mutta käytännöntoteutus on puutteellista (Kalliala 2012). Etenkin aikuisen rooli kasvattajana herättää keskustelua ja monenlaisia mielipiteitä. Esimerkiksi osa kasvattajista pelkää valtansa menettämistä (Pekki & Tamminen 2002). Lisäksi esteenä nähdään aika- ja työvoimapula (Pekki & Tamminen 2002), ryhmien suuri lapsimäärä, työntekijöiden vaihtuvuus sekä melu ja väsymys (Venninen ym. 2010).

Idea tutkimukseeni lähti omasta kiinnostuksestani lapsilähtöisyyttä ja osallisuutta kohtaan. Halusin luoda uuden, yksinkertaisen ja helpon keinon niiden toteuttamiseen. Koin tärkeäksi antaa lapsille mahdollisuuden kuulluksi tulemiseen. Päätin, että tavallisesta poiketen haluan haastatella lapsia enkä aikuisia. Suunnittelimme tämän tutkimuksen yhdessä päiväkodin työntekijöiden kanssa, ideani pohjalta.

Tutkimukseni tavoitteena on lapsilähtöisyyden lisääminen päiväkotitöissä. Tavoitteena on osallistaa päiväkodin lapset toiminnan suunnitteluun. Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää päiväkodin Herukka- ja Eskariryhmän lasten mielipiteitä ja toiveita päiväkodin toiminnasta. Tutkimuskysymyksiäni ovat mitä mieltä lapset ovat päiväkodin toiminnasta ja mitä lapset haluaisivat tehdä

tulevaisuudessa päiväkodissa. Haastattelin yhteensä 33 4-7-vuotiasta lasta. Toteutin tutkimukseni haastattelut pelin muodossa, jotta tilanne olisi tavallista haastattelutilannetta luonnollisempi lapsille.

Kerron ensin tutkimuksessani tarkemmin lapsilähtöisyydestä ja osallisuudesta. Sen lisäksi kuvaan lyhyesti varhaiskasvatuksen toimintaa määrittäviä säädöksiä ja toiminnan suunnittelua päiväkotia Muksulanmäessä. Teoriapohjan jälkeen olen kirjoittanut tutkimukseni tavoitteista, tarpeesta ja sen toteuttamisesta. Tämän jälkeen kerron tuloksista ja niistä tehdyistä johtopäätöksistä. Lopuksi pohdin vielä tutkimukseni tuloksia, etiikkaa ja luotettavuutta sekä sen toteuttamista ja koko oppimisprosessia.

2 LAPSILÄHTÖISYYS PÄIVÄHOIDOSSA

2.1 Lapsilähtöisyyden määrittelyä

Lapsilähtöisyys käsite on ollut pinnalla paljon ja sinä aikana on syntynyt monia erilaisia määritelmiä. Karlssonin (2012) mukaan yhteistä erilaisissa lapsilähtöisyyden määrittelyissä on lapsen tarpeiden, kiinnostuksen ja aktiivisuuden huomioon ottaminen. Minä itse määrittelen sen olevan lapsen aitoa kuuntelemista ja tasavertaista kohtaamista, lapsen mahdollisuutta vaikuttaa omiin asioihin. Mielestäni on erittäin tärkeää, että lapsien ääntä kuunnellaan ja että heillä on mahdollisuus vaikuttaa heitä itseään koskeviin asioihin. Valitettavan usein aikuiset olettavat itse mitä mieltä lapsi on jostakin tietystä asiasta sen sijaan, että lapselta kysyttäisiin miten asia oikeasti on.

Lapsilähtöisyyden pohjana pidetään lapsen yksilöllisyyden kunnioittamista (Hujala 1998; Hytönen 1997 & 2008; Järvinen ym. 2011.) Lapsilähtöisyys on lasten kuulemista ja heidän maailman näkyväksi tekemistä. Toiminnan tavoitteet lähtevät lasten kiinnostuksen kohteista. (Kinos 2001, 36-37.) Hytönen (2008, 8) puhuu lapsesta käsin lähtemisen periaatteesta. Lapsesta lähteminen edellyttää kasvattajalta lapsen kuuntelemisen lisäksi häneen tutustumista (Hujala ym. 2007). Järvisen ym. (2011, 34) mukaan oleellinen osa lapsen tutustumista on yhteistyö hänen huoltajiensa kanssa.

Lapsilähtöisyyteen liittyy myös tiiviisti tasa-arvo. Lasten ja aikuisten maailmat nähdään tasa-arvoisina. Lapsi on osallisena toiminnassa ja tekee päätöksiä. (Kinos 2001, 33). Myös lasten välinen tasa-arvo on oleellista lapsilähtöisyydessä. Jokaisen lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet ovat yhtä tärkeitä ja samanarvoisia. (Hytönen 1997 & 2008.)

Käytännössä lapsilähtöinen toiminta on yksinkertaisimmillaan lasten kanssa keskustelemista. Kasvattajan tulee kuunnella lasta ja olla aidosti kiinnostunut hänen mielipiteistään. (Turja 2007, 36; Järvinen ym. 36.) Kasvattajan tehtävä on tukea ja ohjata lasta sekä antaa lapselle mahdollisuus tutkimiseen, kokeiluun ja

oivaltamiseen (Hujala ym. 2007, 56). Lapsilähtöisyyttä tutkinut Tiia Hissa (2010) mainitsee tutkimuksessaan lapsilähtöisiksi työvälaineiksi muun muassa lasten kokoukset, pienryhmä toiminnan, leikin, taidekasvatuksen sekä sadutuksen. Lisäksi teema- ja projektityöskentely ovat hyviä työmenetelmiä lapsilähtöisyyttä toteutettaessa (Kinos 2001).

Lapsilähtöisyyden käsite ei ole ollut esillä vain positiivisessa valossa. Kalliala (2012, 50) on kritisoinut kirjassaan, että lapsilähtöisyyden käsite on epäselvä Suomen päivähoiton henkilökunnalle. Hänen mukaansa lapsilähtöisyys käsitettä käytetään, mutta todellisuudessa se ei aina toteudu (Kalliala 2012). Myös Jantunen (2011, 6) on sitä mieltä, että lapsilähtöisyys on vaikea ja väärinymmärretty käsite nykyisin.

Lapsilähtöisyyuskäsitteen määrittelyn haastavuus näkyy myös sen tutkimuksissa. Aiheesta löytyy paljon tietoa päiväkotikohtaisesti, muttei lapsilähtöisyyden toteutumisesta laajemmalla alueella useammasta päiväkodista. Yhtenäinen käsitteen määritelmä puuttuu eikä lapsilähtöisyyden toteutumista Suomessa pystytä tutkimaan. Monet tehdyt tutkimukset liittyvätkin juuri lapsilähtöisyyden määrittelyyn (esimerkiksi Koivula 2010).

Lapsilähtöisyyden määrittelyn lisäksi lapsilähtöisyys näkyy tutkimuksissa lasten osallistumisena tutkimuksiin. Nykypäivänä ollaan enemmän kiinnostuneita lapsuudesta (Kinos ym. 2001). Lapsia on haastateltu esimerkiksi kiusaamisesta (Nybondas 2012), heidän mieltymyksistä päiväkodissa (Boman-Luostarinen & Ruponen 2006) ja kokemuksistaan leikistä (Kehusmaa & Kumpumäki 2006) sekä esiopetuksesta (Rasmus & Virtanen 2009).

2.2 Aikuisen rooli lapsilähtöisyydessä

Suurin keskustelun aihe ja eri määritelmien kiistelystä aihe lapsilähtöisyydessä taitaa tällä hetkellä on aikuisen rooli. Miten, milloin ja kuinka paljon aikuisen tulisi käyttää valtaa vai tulisiko sitä käyttää ollenkaan. Tuleeko aikuisen osallistua

toimintaan vai pitääkö hänen havainnoida tilannetta sivusta. Moni on sitä mieltä, että aikuisen tulee käyttää valtaa (Jantunen 2011, Kalliala 2012 & 2008, Kinos 2001). Hellströmin mielestä taas (2010, 177-178) lapsilähtöisyys määritelmän mukaan, ei pidetä tarpeellisena puuttua lapsen kasvutapahtumiin. Sen mukaan lapsi ei ole lainkaan avuton ja hänen kykyihinsä ja potentiaaliin uskotaan voimakkaasti.

Kallialan (2012, 49) mukaan vallankäyttö nähdään usein negatiivisena asiana. Hän korostaa kirjassaan aikuisten avoimen auktoriteetin ja vallankäytön tärkeyttä. Suomessa on niin sanotusti hyväksikäytetty lapsilähtöisyyskäsitettä ja hyväksyty työntekijöiden passiivisuus ja vetäytyminen: kun lapsista tulee aktiivisempia toimijoita, aikuisten ei tarvitse tehdä niin paljon kuin aikaisemmin (Kalliala 2012, 52). Mielestäni Kalliala (2012, 50) kiteyttää hänen oman mielipiteensä hyvin vallankäytöstä: *”valtaa on käytettävä, mutta sitä on käytettävä lasten hyväksi eikä heitä vastaan.”*

Aikuisen on pystyttävä olemaan aikuinen, joka määrittää rajat ja pitää niistä kiinni (Jantunen 2011, 6). Lapsilla on oltava mahdollisuus vaikuttaa asioihin, ei johtaa (Kalliala 2012). Arjen haasteena on löytää sopiva tasapaino aikuisen vallankäytön ja lapsen osallisuuden välillä. Lapsilla pitää olla mahdollisuus vaikuttaa itseään ja ympäristöään koskeviin asioihin. Aikuisella on kuitenkin lopullinen vastuu toiminnasta (Kinos 2001 & 2002).

2.3 Lapsilähtöisyys päiväkotiki Muksulanmäessä

Teen opinnäytetyöni päiväkotiki Muksulanmäessä Välskärin yksikössä. Se on yksityinen päiväkotiki ja se sijaitsee rauhallisella omakotitaloalueella Koivulassa. Yhteensä yksiköitä on kolme koko Turun alueella. Välskärin yksikkö aloitti toimintansa vuonna 2010. Päiväkodissa on viisi eri lapsiryhmää ja hoitopaikkoja noin 70 lapselle. Päiväkotiki on auki arkisin 7.00-17.30. (Muksulanmäki 2013a.)

Muksulanmäessä on jo jonkin verran lapsilähtöistä toimintaa ja lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Päiväkodin jokapäiväisessä toiminnassa huomioidaan lasten omat toiveet, ideat ja oivallukset (Muksulanmäki 2013a). Päiväkodissa on esimerkiksi aiemmin järjestetty lasten oikeuksien kuuksia, milloin toiminta on suunniteltu ja toteutettu lasten toiveiden mukaisesti. Lisäksi suurin osa päiväkodin toiminnasta toteutetaan pienryhmissä, mikä mahdollistaa paremmin lasten yksilöllisen huomioinnin ja lapsilähtöisyyden toteutumisen.

Kaikkien yksiköiden työntekijät ovat myös pohtineet yhteisissä kehittämiskokouksissa keväällä 2013 mitä lapsilähtöisyys on ja miten se toteutuu heidän arjessaan. Muksulanmäen työntekijöillä ei ole tarkkaa yhtä määritelmää itse lapsilähtöisyydestä, mutta he ovat pohtineet laajasti sen toteutumista omissa ryhmissään. Jokaisen yksikön lapsiryhmän aikuiset ovat keränneet ylös ajatuksiaan lapsilähtöisyydestä ja sen toteutumisesta omassa ryhmässään. Nämä työntekijöiden ajatukset on koottu yhteen heidän kaikkien yhteiseen sähköpostiin. (Wahlroos 2013a.)

Sähköpostien perusteella työntekijöiden mukaan lapsilähtöisyys näkyy pienissä arkisissa asioissa, toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja aikuisten suhtautumisessa lapsiin. Ryhmän aikuisten tulee olla aidosti kiinnostuneita lapsen kuulumisista, ideoista ja mielipiteistä. Lisäksi lasten tasa-arvoista ja yksilöllistä huomioimista pidettiin oleellisena asiana lapsilähtöisyydessä. Esimerkiksi väsynyt lapsi saa mennä aikaisemmin nukkumaan, eikä hänen tarvitse odottaa koko muuta ryhmää.

Työntekijät mainitsivat sähköposteissa myös, että päiväkodin toiminta on monipuolista ja suunnittelussa huomioidaan lasten toiveita. Tuokioita ei suunnitella liian tarkkaan, jotta lapset pystyvät vaikuttamaan niihin. Toimintaa muokataan lasten mielipiteiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaisesti. Lapsilla on myös mahdollisuus osallistua päätöksentekoon valitsemalla mieleisensä vaihtoehdon heille annetuista vaihtoehdoista. Vanhemmilla lapsilla on suunnittelun ja päätöksen teon lisäksi mahdollisuus osallistua myös toiminnan arviointiin.

3 LASTEN OSALLISUUS PÄIVÄKOTIEN TOIMINASSA

3.1 Osallisuus yleisesti ja päiväkotiki Muksulanmäessä

Lapsen osallisuudesta puhuttaessa tarkoitetaan lapsen oikeutta vaikuttaa häntä itseään koskeviin asioihin. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja hän on oikeutettu saamaan tietoa itseään koskevista asioista. (THL 2013a.) Osallisuuden peruselementtejä ovat lapsen tunne nähdä ja kuulla tulemisesta. Lapsi kohdetaan tasavertaisena ja täysivaltaisena ihmisenä. Osallisuus on yhdessä tekemistä, ideointia, keskustelua ja uuden luomista. (Lapsen ääni 2011.) Osallisuuteen liittyy vahvasti yhteisöllisyys, yhteinen toiminta sekä lapsiryhmässä että aikuisten ja lasten kesken (Turja 2011).

Lapsen osallisuudessa ja lapsilähtöisyydessä on paljon samoja piirteitä ja joskus niillä tarkoitetaan samaa asiaa. Lasten osallistaminen päiväkodin toimintaan on lapsilähtöistä toimintaa. Osallistamisella tarkoitetaan sitä kun kasvattajat tukevat lapsia osallisuuteen eri keinojen avulla (Lapsen ääni 2011; Turja 2011, 47). Kasvattajat voivat ottaa lapset esimerkiksi mukaan päiväkodin toiminnan ideointiin, suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Tällainen toiminta on sekä lapsilähtöistä että lasta osallistavaa.

Osallisuuden toteutuminen Suomen päivähoitossa on turvattu erilaisilla säädöksillä. Lasten osallistumisesta itseään koskeviin asioihin määritellään YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa (Unicef 2013). Sen mukaan lapsilla on oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja tulla kuulluksi kehitystasonsa mukaisesti. Sopimus on yksi Suomalaista varhaiskasvatusta ohjaavista periaatteista (STM 2002).

Osallisuuden lisääminen ja kehittäminen vaatii kasvattajalta sen merkityksen ymmärtämistä (Kirby ym. 2003), aktiivisuutta, avointa mieltä, riskinottoa ja rohkeutta (Turja 2007, 193). Esteenä osallisuuden toteutumiselle nähdään ryhmien suuri lapsimäärä, työntekijöiden vaihtuvuus, melu ja väsymys (Venninen ym. 2010). Myös aika- ja työvoimapula koetaan esteeksi osallisuuden toteutumisel-

le. Näiden lisäksi kasvattajat pelkäävät valtansa menettämistä ja päätöksenteossa osallistumisen suurimpana esteenä koetaan lasten ikä. (Pekki & Tamminen 2002, 32-33).

Muksulanmäessä osallisuus on otettu yhdeksi teemaksi syksyn 2013 toimintakaudelle. Tavoitteena päiväkodissa on luoda aikuisten ja lasten välinen keskustelukulttuuri. Lapsia kannustetaan tekemään aloitteita mielipiteidensä ilmaisemiseen ilman aikuisen valmiita kysymyksiä. Osallisuus pyritään toteuttamaan jokapäiväisessä toiminnassa eikä vain tiettyinä ajankohtina erillisenä muusta toiminnasta. Osallisuus ilmenee päivittäisenä vastavuoroisuutena ja aitona kohtaamisena aikuisen ja lapsen välillä. Osallistaminen mahdollistetaan Muksulanmäessä lapsia osallistavan toimintakulttuurin luomisena ja kehittämisenä. Lisäksi annetaan tilaa ja mahdollisuuksia lapsen osallisuudelle. (Muksulanmäki 2013b.)

3.2 Shierin osallisuuden tasomalli

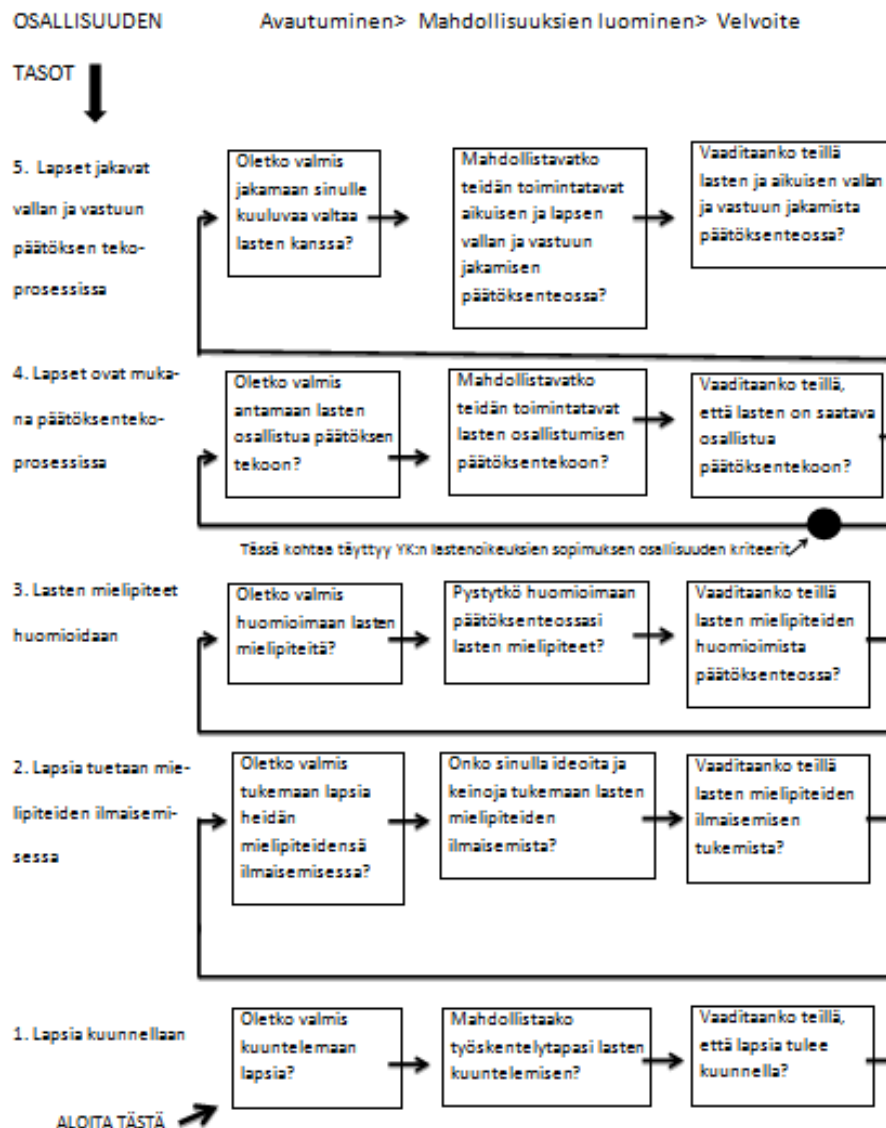
Harry Shier (2001) kuvaa mielestäni hyvin osallisuutta tasomallin kautta (Kuvio 1). Sen tarkoitus on auttaa ihmisiä tarkastelemaan osallisuuden prosessia eri näkökulmista. Tasomallin avulla pystyy hyvin hahmottamaan osallisuuden eri tasoja ja toteutumisen muotoja. Osallisuus on kuvattu mallissa kasvattajan näkökulmasta. Kasvattaja luo edellytykset ja mahdollisuudet lasten osallisuuden toteutumiselle. (Shier 2001.)

Osallisuuden tasomalli koostuu viidestä eri tasosta: 1. lasten kuunteleminen 2. lasten mielipiteiden ilmaisemisen tukeminen 3. lasten mielipiteiden huomioiminen 4. lasten osallistuminen päätöksien tekoon ja 5. vallan ja vastuun jakaminen lasten kanssa päätöksentekoprosessissa. Tasolta toiselle nouseminen vaatii kasvattajalta mahdollisuuksien luomista lapsen kuulluksi tulemiselle ja omien kuuntelutaitojen kehittämistä. Ensimmäinen taso vaatii kasvattajalta vain ainoastaan lasten kuuntelemista, kun taas korkeimmalla viidennellä tasolla kasvattaja jakaa vallan ja vastuun päätöksen tekoprosessissa lasten kanssa. Osallisuus-

den toteuttamisesta ja mahdollistamisesta on tarkoitus muotoutua koko työyhteisön pysyvä toimintatapa.

Jokaisessa tasossa aikuisten sitoutuminen on jaettu vielä avautumiseen (*opening*), mahdollisuuksien luomiseen (*opportunity*) ja veloitteeseen (*obligation*). Avautumisella tarkoitetaan sitoutumista uuteen toimintatapaan ajatuksen tasolla. Mahdollisuuksien luomisen tasolla ajatuksia aletaan toteuttaa ja osallisuuden toteutumiseksi luodaan mahdollisuus. Mahdollisuuden luominen voi vaatia aikaa, taitoja, tietoa ja uusia lähestymistapoja. Viimeinen veloitteen taso toteutuu kun koko työyhteisö on hyväksynyt uuden toimintatavan ja toimii sen mukaisesti. (Shier 2001).

Shier on kehittänyt myös osallisuuden tasoihin liittyen 15 kysymystä. Kysymykset auttavat kasvattajaa pohtimaan omaa toimintaa ja kehittämään osallisuuden toteutumista. Shier on tehnyt osallisuutta koskevista kysymyksistä, osallisuuden tasoista ja aikuisen sitoutumisesta kattavan kuvion (Kuvio 1, Shier 2001.) Kuvion kysymysten avulla kasvattaja voi pohtia ja kehittää osallisuuden eri tasoja. Käymällä läpi kuvion kysymyksiä, kasvattaja pystyy etenemään osallisuuden tasolta toiselle. Kuvion ylärivillä on kuvattu kasvattajan sitoutumisen tasot ja osallisuuden viisi eri tasoa näkyvät kuvion vasemmassa reunassa. Kuvio etenee alhaalta ylöspäin. Kun kaikki osallisuuden tasomallin kolmannen tason kohdat toteutuvat, osallisuus täyttää YK:n lasten oikeuksien määrittelemät kriteerit osallisuudelle. (Shier 2001).

Kuvio 1. Shierin (2001) tasomalli, suomenos Minna Saarenmaa.

3.3 Osallisuuden toteutuminen Suomessa

Osallisuuden toteuttamisessa on vielä kehitettävää (Turja 2007, 169). Sitä tulisi kehittää etenkin toimintatuokiassa ja toiminnan arvioinnissa (Leinonen ym.) 2011, 96). Turjan (2011) mukaan lapsilla on käytännössä vapaus toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa vapaan leikin aikana ja aikuiset vastaavat pää-

osin muusta toiminnasta. Pekki & Tammisen (2002, 32) tutkimuksesta ilmenee kuitenkin, että todellisuudessa ainakin heidän tutkimuksen päiväkodeissa lapsilla on mahdollisuus muun muassa osallistua päivien suunnitteluun ja yhteisten sääntöjen tekemiseen.

Koko Suomen kattavaa tutkimusta osallisuudesta ei ole tehty, mutta pääkaupunkiseudun osallisuutta on tutkittu. VKK-Metron, varhaiskasvatuksen kehittämissyksikön tutkimushankkeessa (Venninen ym. 2010) osallisuutta tutkittiin yllä esitellyn Shierin (2001) tasomallin avulla. Tulosten mukaan pääkaupunkiseudun kaupunkien välillä ei ollut eroa lasten osallisuuden toteutumisessa. Osallisuus ilmeni tutkimuksen päiväkodeissa muun muassa oikeutena iloita itsestään, vaikuttamiskokemuksina, omatoimisuuden harjoitteluna, vastuuseen kasvamisena sekä oikeutena olla kunnioittavien ja kuuntelevien aikuisten kasvatettavana. (Venninen ym. 2010.)

Lasten osallisuuden tärkeys päivähoitossa on huomioitu ja sitä on alettu kehittää erilaisin tutkimuksin ja hankkein. Esimerkiksi Lapsen ääni -kehittämishjelma (2009-2011 & 2011-2013) on laaja koko Etelä-Suomea koskeva hanke. Sen yhtenä tavoitteena on hyvinvoinnin ja osallisuuden kehittäminen. Kehittämishjelma toteutetaan erilaisina osahankkeina ympäri Etelä-Suomea. (Lapsen ääni -kehittämishjelma 2013.)

Myös Turun kaupunki on alkanut kiinnittää enemmän huomiota lasten osallisuuteen. Uusi päivitetty kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma (Vasu) hyväksyttiin kesällä 2013 ja se velvoittaa kasvattajia lasten osallisuuden lisäämiseen. Lisäksi suunnitelman mukaan kasvattajien tulisi pohtia osallisuutta ja sen toteutumista suositun Shierin (2001) osallisuuden tasomallin pohjalta. Kasvattajien tulisi pohtia lapsen kuulluksi tulemistä, lasten mielipiteiden ilmaisemisen tukemista ja niiden huomioimista sekä lasten mukana oloa, vallan ja vastuun jakamista päätöksenteossa. (Turun kaupunki 2013, 7-8) Kunnallisen Vasun tavoitteena on ohjata, johtaa ja kehittää päivähoitoa (THL 2013b).

4 VARHAISKASVATUSTA OHJAAVAT SÄÄDÖKSET JA TOIMINNAN SUUNNITTELU MUKSULANMÄESSÄ

4.1 Varhaiskasvatusta määrittävät lait, asetukset ja linjaukset

Varhaiskasvatus on kasvatuksellista vuorovaikutusta. Siihen kuuluvat päivähoito, esiopetus, avoin varhaiskasvatus sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta. Varhaiskasvatuksen toiminta koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. (THL 2013c, Sosiaaliportti 2013.) Tätä kokonaisvaltaista lähestymistapaa kutsutaan educare -malliksi (Kalliala 2012, 20-21). Varhaiskasvatuksen tavoitteena on lasten tasapainoisen kasvun, kehittämisen ja oppimisen edistäminen (THL 2013c, Sosiaaliportti 2013).

Varhaiskasvatuksen toiminnan tulee olla sekä tavoitteellista että suunnitelmallista. Toiminnan suunnitteluun vaikuttavat lapsiryhmän tarpeet, lasten iät, ja vanhempien kanssa sovitut asiat. (Järvinen ym. 2011, 123.) Lapsilähtöisessä toiminnassa toiminnan suunnittelu lähtee lapsesta (Kinos 2001; Hytönen 2008) ja YK:n lasten oikeuksien sopimuksen mukaan lapsille on annettava mahdollisuus vaikuttaa häntä itseään koskeviin asioihin (Unicef 2013). Lopullinen vastuu toiminnasta kuuluu kuitenkin päiväkotien kasvattajille. Heidän tulee huolehtia toiminnan monipuolisuudesta erilaisten säädösten puitteissa.

Erilaisilla määräyksillä pyritään turvaamaan laadukas varhaiskasvatustoiminta (Järvinen ym. 2011, 88). Varhaiskasvatuksen toimintaa määrittäviä lakeja ovat laki lasten päivähoidosta, asetus lasten päivähoidosta, perusopetuslaki, perusopetusasetus, sosiaalihuoltolaki, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (THL 2013d). Päivähoitolaki määrittää esimerkiksi varhaiskasvatuksen kasvatustavoitteet (Järvinen ym. 2011, 130).

Lakien lisäksi toimintaa määrittävät valtioneuvoston periaatepäätös Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista sekä erilaiset esiopetuksen opetussuunnitelmat ja varhaiskasvatussuunnitelmat (THL 2013e). Erilaiset varhaiskasvatussuunnitelmat (vasut) ja esiopetuksen opetussuunnitelmat määrittelevät mil-

laista toimintaa päiväkodeissa ja esiopetuksessa tulisi toteuttaa. Molempia asiakirjoja tehdään sekä valtakunnan, kunnan ja yksikön tasolla. Lisäksi molemmista asiakirjoista tehdään vielä henkilökohtaisella tasolla jokaisen lapsen oma suunnitelma yhdessä hänen huoltajiensa kanssa. (Järvinen ym. 2011, 125.)

Valtakunnallinen vasu määrittää linjat päivähoidon toiminnan toteuttamiselle ja siihen on kirjattu sisällölliset orientaatiot, joita jokaisen päivähoitoyksikön tulee toteuttaa. Sisällöllisiä orientaatioita ovat: matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) 2005.) Sisällölliset orientaatiot ohjaavat kasvattajia varhaiskasvatuksen tavoitteiden mukaisessa toiminnassa (Järvinen ym. 2011, 123-132).

Päiväkotien esiopetuksen toimintaa määrittää erillinen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Sen mukaan esiopetuksen keskeisiä sisältöjä ovat kieli ja vuorovaikutus, matematiikka, etiikka ja katsomus, ympäristö- ja luonnontieto, terveys, fyysinen ja motorinen kehitys sekä taide ja kulttuuri (Opetushallitus 2010). Esiopetuksessa pyritään itsenäisyyden, omatoimisuuden ja kouluvalmiuden kehittämiseen. (Järvinen ym. 2011 138-140.) Vasun ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden on tarkoitus luoda yhdessä perusopetussuunnitelman kanssa yhteneväinen kokonaisuus mikä edistää lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista (Stakes 2005, 7).

4.2 Toiminnan suunnittelu ja kehittäminen Muksulammissa

Päiväkotitoiminta Muksulanmäen toiminta suunnitellaan aina puoleksi vuodeksi kerrallaan. Uuden toimintakauden suunnitelma suunnitellaan joka vuosi elokuun ja tammikuun alussa. Toimintasuunnitelma tehdään yhdessä kaikkien kolmen yksikön kesken. Sen tekemiseen osallistuvat päiväkodin johtajat ja lastentarhan-

opettajat. Yhteisen toimintasuunnitelman tarkoitus on yhtenäistää eri yksiköiden toimintaa.

Jokainen yksikkö on kuitenkin erilainen, joten he muokkaavat yhteistä toimintasuunnitelmaa tarpeidensa ja toimintaympäristönsä mukaisesti. Yhteisen toimintasuunnitelman lisäksi Muksulanmäen yksiköissä tehdään kuukausi- ja viikkosuunnitelmia. Ne suunnitellaan pääosin oman ryhmän kasvattajien kesken. Kuukausi- ja viikkosuunnitelmissa määritetään tarkemmin päiväkodin tuleva toiminta ja toiminnasta vastaava henkilö. Sekä toiminta- että kuukausisuunnitelma annetaan myös lasten huoltajille. (Wahlroos 2013b.)

Erilaisten suunnitelmien lisäksi toimintaa suunnitellaan ja kehitetään myös toimintakauden aikana. Toimintaa suunnitellaan ja kehitetään arkena ryhmissä henkilökunnan kesken ja henkilökunnan palaverissa. Lisäksi heillä on erilaisia kehittämis-, suunnittelu- ja koulutuspäiviä. Päiväkodin toiminnan arviointiin osallistuvat työntekijöiden lisäksi muun muassa palautetta antamalla lapset, vanhemmat ja yhteistyötahot. (Muksulanmäki 2013c.)

Uutena kehittämisen ja toiminnan suunnittelun välineenä Muksulanmäessä on alettu pitämään pedatiimiä. Pedatiimi on perustettu keväällä 2013, ja aluksi niitä pidettiin tiivistä kerran kuukaudessa. Jatkossa kokousten on tarkoitus jatkaa mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan. Pedatiimin kokouksiin osallistuu työntekijöitä eri yksiköistä. Kokousten lisäksi ideoita ja mielipiteitä vaihdellaan sähköpostilla. Pedatiimin tavoitteena on toiminnan kehittäminen. Tarkoituksena on arvioida nykyistä toimintaa ja suunnitella tulevaa. Kokousten aihe vaihtelee tarpeen mukaan. Yhtenä kokouksen aiheena on ollut juuri esimerkiksi lapsilähtöisyys ja sen toteuttaminen päiväkodissa. (Wahlroos 2013b.)

5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TAUSTA

5.1 Tutkimuksen tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tavoitteena on lapsilähtöisyyden lisääminen päiväkotiki Muksulanmäessä. Lapsilähtöisyyttä on tarkoitus lisätä osallistamalla päiväkodin lapset päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Tutkimukseni tulokset on tarkoitus huomioida sekä koko toimintakauden suunnittelussa että haastatteluun osallistuneiden lapsien ryhmissä.

Tutkimukseni tarkoituksena on tuottaa tietoa lasten mielipiteistä ja toiveista Muksulanmäen toiminnasta. Tarkoitus on antaa päiväkodin lapsille mahdollisuus mielipiteidensä ilmaisemiseen ja niiden näkyväksi tekemiseen. Tutkimustuloksieni pohjalta päiväkodin työntekijöillä on mahdollisuus lapsilähtöiseen toiminnan suunnitteluun.

Tutkimukseni koostuu kahdesta eri tutkimustehtävästä. Tarkoitukseni on selvittää mitä mieltä lapset ovat päiväkodin nykyisestä toiminnasta ja mitä he haluaisivat tehdä tulevaisuudessa. Tutkimuskysymyksiäni ovat:

1. Mitä mieltä lapset ovat päiväkodin toiminnasta?
2. Mitä lapset haluaisivat tehdä tulevaisuudessa päiväkodissa?

Jaoin tutkimuskysymykset vielä kuuteen eri osa-alueeseen: liikunta, musiikki, kädentaidot, metsämörri -toiminta, leikki (lasten vapaaleikki ja aikuisten ohjaamat leikit) ja retket. Metsämörri -toiminnassa seikkaillaan metsässä ja tutustutaan luontoon sekä eläimiin. Metsässä on aikuisten ohjaamaa toimintaa ja vapaata leikkiaikaa. Lisäksi siellä syödään pienet eväät. (Suomen latu.)

En käsittele tutkimuksessani ollenkaan varhaiskasvatukseen sisältyviä perushoito-, hoiva- ja siirtymätilanteita. Toiminnan rajaukseen vaikuttivat päiväkodissa järjestettävä toiminta ja työntekijöiden toiveet. Tarkoitan tutkimuksessani päiväkodin toiminnasta puhuttaessa vain siis yllämainittuja osa-alueita vaikka siihen todellisuudessa liittyy paljon muutakin.

5.2 Tutkimuksen tausta ja tarve

Idea tutkimukseeni lähti omasta kiinnostuksestani lapsilähtöisyyttä ja osallisuutta kohtaan. Halusin luoda uuden, yksinkertaisen ja helpon keinon niiden toteuttamiseen. Koin tärkeäksi antaa lapsille mahdollisuuden kuulluksi tulemiseen. Päätin, että tavallisesta poiketen haluan haastatella lapsia enkä aikuisia. Suunnittelimme tämän tutkimuksen yhdessä ideani pohjalta päiväkodin työntekijöiden kanssa.

Tutkimukseni taustalla on tarve saada lasten äänet kuuluviin. Tutkimukseni on yksi uusi keino lapsilähtöisyyden ja lasten osallisuuden lisäämiseen. Käsitteitä käytetään paljon, mutta käytännön toteutuksessa on vielä puutteita. Tarvitaan lisää erilaisia välineitä ja keinoja niiden toteuttamiseen. On tärkeää tukea lapsia ilmaisemaan heidän omia mielipiteitään monin eri tavoin. Lapsilähtöisyyttä ja lasten osallisuutta ei voi koskaan olla liikaa.

Osallisuuden toteutumisesta päivähoidosta on myös nykypäivänä säädetty erilaisin sopimuksin ja asiakirjoin. Jo pelkästään YK:n lasten oikeuksien sopimus vaatii päivähoitoa mahdollistamaan lapsen kuulluksi tulemisen ja mahdollisuuden vaikuttaa häntä itseään koskeviin asioihin (Unicef 2013). Sopimuksen lisäksi osallisuuden toteuttamisesta kirjoitetaan päivähoitoa ohjaavissa varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmissa (Stakes 2005; Opetushallitus 2010).

Lapsilähtöisyydellä ja osallisuudella on paljon positiivisia vaikutuksia lasten elämään. Ne vaikuttavat esimerkiksi lapsen oppimiseen (Turja 2007; Hujala ym. 2007; Järvinen ym. 2011), yhteisöllisyyteen (Kinos 2002; Turja 2007; Kirby ym. 2003) ja itsetuntoon (Järvinen ym. 2011; Turja 2007; Kirby ym. 2003). Hujalan ym. (2007, 55) mukaan lapset oppivat parhaiten heitä itseään kiinnostavia asioita. Lisäksi lapselle itselleen merkityksellinen toiminta kasvattaa sekä hänen oppimismotivaatiota että sitoutumista opiskeluun (Turja 2007, 170).

Lapsilähtöisyys lisää lasten kansalaisaktiivisuutta (Kinos 2002, 125) ja edistää heidän sopeutumista yhteiskuntaan (Järvien ym. 2011). Omien mielipiteiden ilmaisemisen yhteydessä opitaan myös kuuntelemaan toisten ajatuksia ja pe-

rustelemaan omia mielipiteitään. Lisäksi lasten neuvottelutaidot ja asioista sopimisen kyky kehittyvät, kun mietitään yhdessä kenen toiveita lähdetään toteuttamaan. (Turja 2007, 170.)

Lapsen kokemukset kuulluksi tulemisesta ja asioihin vaikuttamisesta tukee lapsen itsetuntoa (Järvinen ym. 2011, 36) ja myönteistä käsitystä itsestään (Turja 2007, 171). Osallisuuden kokemuksilla on voimaannuttava vaikutus lapseen. Lapselle tulee tunne että hänestä välitetään ja häntä kuunnellaan. Lapsi tuntee itsensä tärkeäksi. (Muksulanmäki 2013b.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksessa käytetyt menetelmät

Tein laadullisen tutkimuksen eli tarkoitukseni ei ollut tuottaa yleistettävää tietoa, vaan keskityin juuri tiettyjen lasten mielipiteisiin. Tyypillistä laadulliselle tutkimukselle on, että aineisto hankintaan kokonaisvaltaisesti luonnollisissa tilanteissa, tiedonkeruun väline on ihminen, tavoitteena on tuottaa uutta tietoa ja tutkittavat valitaan tarkasti (Hirsjärvi ym. 2007).

Keräsin aineistoni haastattelun avulla. Haastattelu on vuorovaikutustilanne, keskustelu, jolla on tarkoitus (Kirmanen, 1999). Se on ainutlaatuinen aineiston hankinta menetelmä. Sen etuja ovat joustavuus ja korkea vastausprosentti. Huonoja puolia taas on suuri työn määrä ja ihmisten halu miellyttää haastattelijaa ”oikeilla” vastauksilla. (Hirsjärvi ym. 2007.) Haastattelu soveltuu hyvin lapsille, koska se ei vaadi haastateltavalta luku- tai kirjoitustaitoa.

Haastateltavien määrä laadullisessa tutkimuksessa riippuu paljon tutkittavasta asiasta. Aineisto voi vaihdella yhdestä tapauksesta suureen määrään haastateltuja (Hirsjärvi ym. 2007). Minä haastattelin opinnäytetyössäni päiväkodin Herukka- ja Eskariryhmän lapsia. Lapset olivat 4-7-vuotiaita. Tein haastattelut yksilöhaastatteluina. Koen, että ryhmässä lapset samaistuvat liikaa toistensa mielipiteisiin ja ujoimmat jäävät helposti syrjään. Toisaalta yksilöhaastattelu voi olla joillekin lapsille liian pelottava ja hämmentävä tilanne. Uskon kuitenkin, että yksilöhaastattelu oli parempi tutkimukseni kannalta. Kiinnitin paljon huomiota haastattelun toteutukseen, jotta se oli mahdollisimman miellyttävä tilanne lapsille.

Hirsjärvi & Hurme (2000) jakavat erilaiset haastattelutyylit lomake-, teema- ja strukturoimattomaan haastatteluun. Erilaiset haastattelutyylit eroavat toisistaan kysymysten ja haastattelijan ohjauksen mukaan (Eskola & Vastamäki 2007). Minä käytin opinnäytetyössäni teemahaastattelua. Minulla oli valmiit haastatteluteemat ja kysymykset, joita pystyin tarkentamaan ja selventämään haastatte-

lun aikana. Kysyin jokaiselta lapselta samat asiat. Kysymyksiin (Liite 1) ei ollut valmiita tai oikeita ja väärä vastauksia, vaan lapset saivat vastata vapaasti. Tein haastattelukysymykseni yhdessä päiväkodin työntekijän kanssa. Kysymyksiä tehtäessä oli kiinnitettävä huomiota niiden yksinkertaisuuteen ja selkeyteen. Kysymysten muotoiluun vaikuttaa esimerkiksi haastateltavat ihmiset ja tutkittava asia, tutkimuksen tavoite ja se tutkitaanko faktoja, mielipiteitä vai asenteita (Cohen ym. 2003, 274). Avasin lapsille kysymyksissä olevaa kädentaito -käsitettä kertomalla heille mitä he olivat tehneet aikaisemmin päiväkodissa: maalaaminen, piirtäminen, pistely, muovailu, leipominen, huovutus, askartelu sekä hama-helmet.

Itse haastattelutilanteessa tulee kiinnittää huomiota ympäristöön. On valittava mahdollisimman neutraali ja rauhallinen paikka. On myös kiinnitettävä huomiota valta-asetteluun. Etukäteen on myös mietittävä millaista kieltä aikoo käyttää haastattelutilanteessa. (Eskola & Vastamäki 2007.) Myös Kirmanen (1999) pitää tärkeänä, että käyttää lapsen ikään soveltuvaa kommunikaatiota. Hänen mukaansa se on keskeinen asia haastattelun onnistumisen kannalta. Kysymällä samaa kysymystä eri muodoissa, voidaan varmistaa että lapsi on ymmärtänyt kysymyksen (Hirsjärvi & Hurme 2000).

Haastatteluja toteutettaessa pitää ottaa huomioon myös lasten vireystila ja muu päivän toiminta. Haastattelut on tehtävä niin, että se haittaa mahdollisimman vähän päiväkodin päätehtävän toteuttamista. (Ruoppila 1999.) On myös suositeltavaa, että haastateltavat voivat tutustua haastattelun aiheeseen ja kysymyksiin etukäteen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Lisäksi nauhoituksesta on hyvä puhua lapsille ennen haastatteluja ja vaikka kokeilla käytännössä (Aarnos 2007). Tutkijan tulisi selittää osallistujille syy miksi haastattelut nauhoitetaan, mihin nauhoituksia käytetään ja miten nauhoituksia säilytetään (Oliver 2003, 45).

6.2 Haastattelujen toteuttaminen

Suurin osa tutkimusmenetelmistä on kehitetty aikuisille ominaisten toimintatapojen ehdoilla eikä perinteinen haastattelutilanne ole lapselle luonteenomainen (Karlsson 2012, 36, 45). Toteutinkin oman tutkimukseni haastattelut soveltamalla teemahaastattelua ja muutin haastattelukysymykseni pelin muotoon (Liite 2). Askartelin pyöreän pelilaudan, minkä keskellä on pyörivä nuoli. Lapsi pyöräytti nuolta ja minä kysyin kysymyksen nuolen osoittamasta teemasta. Peliä pelattiin niin kauan, että kaikki kysymykset oli käyty läpi. Jaoin pelilaudan neljään lohkokoon ja kirjoitin kysymykset teemoittain lohkojen mukaisesti erivärisiin kortteihin.

Tutkimuskysymysten lisäksi, pelissä oli tunne- ja liikelohko. Tunnekorttien ideana oli herätellä erilaisia tunteita lapsissa. Liikekortit mahdollistivat lapsen liikkumisen, rentouttivat tilannetta ja poistivat liian virallisen tilanteen tuntua. Tunne- ja liikekortit (Liite 2) olivat mahdollisimman yksinkertaisia ja helppoja, jotta ne eivät häirinneet itse haastattelua.

Ennen haastatteluja kerroin lapsille haastattelun tarkoituksesta ja sen etenemisestä. Haastattelusta kertomisen lisäksi kokeilin peliä lasten kanssa yhdessä, jotta lapset saivat tutustua siihen. Samalla minä pystyin testaamaan peliä sekä haastattelukysymyksiä. Peli toimi hyvin eikä sitä tarvinnut muuttaa mitenkään. Joihinkin kysymyksiin tein pieniä muutoksia. Kysymysten yhteydessä kävimme myös lasten kanssa läpi mitä toiveet tarkoittavat ja mitä kaikkea kädentaitoihin kuuluu. Tein kokeilut viidessä eri pienryhmässä. Kokeilujen aikana käsitys yksilöhaastattelujen paremmuudesta vahvistui minulle. Kokeilutilanteessa pelaaminen muuttui välillä pelleilyksi, toisille nauramiseksi ja vastaukset eivät selvästikään aina olleet todenmukaisia. Vastauksilla haluttiin miellyttää ja hauskuttaa kavereita.

Tein kaikki tutkimukseni haastattelut harjoitteluni aikana keväällä 2013. Lapsilla oli hyvin aikaa tutustua minuun ennen haastatteluja. Toteutin varsinaiset tutkimuksen yksilöhaastattelut kolmessa eri paikkaa. Haastattelupaikat olivat erillisiä ryhmähuoneita, joissa saimme olla omassa rauhassa muutamia keskeytyksiä lukuun ottamatta. Joidenkin haastattelujen aikana huoneesta tultiin hakemaan

tavaroita. Tein haastattelut pöydän ääressä, koska siinä oli helppo pelata peliä ja pitää nauhuria. Mielestäni haastattelupaikat eivät vaikuttaneet lasten vastauksiin vaan enneminkin juuri aikaisemmin ollut toiminta.

Toteutin haastattelut pääosin aamupäivän aikana, mutta tein myös joitain haastatteluja iltapäivällä. Pyrin miettimään tarkkaan iltapäivän haastatteluihin rauhallisempia lapsia. Annoin lapsille mahdollisuuden joko pelata peliä tai vastata vain pelkkiin haastattelukysymyksiin. Kaikki lapset halusivat pelata peliä. Muutamassa haastattelussa kysyin lopuksi vain kysymyksiä. Lapsi ei jaksanut enää keskittyä kunnolla haastatteluun tai hän ei ollut enää kiinnostunut pelaamisesta. Osa lapsista halusi taas pelata kaikki tunne- ja asentokortitkin loppuun asti vaikka kysymykset olivat loppuneet. Lapset olivat erityisen innostuneita pelin asentokorteista.

Kysyin opinnäytetyötäni varten luvan päiväkodilta ja lasten vanhemmilta. Tein lasten vanhemmille paperisen tiedotteen ja lomakkeen, missä kysyin lupaa tutkimukseen osallistumisesta ja sen nauhoittamisesta (Liite 3). Ruoppilan (1999) mukaan vanhemmille pitäisi kertoa tutkimuksen tavoitteet ja merkitys, tutkimusmenetelmät, hyödyt ja haitat, minun yhteystiedot ja tieto siitä mistä koulusta olen. Liitin tiedotteeseen palautettavan lupakyselyn. Jaoin tiedotteen ja lupakyselyn päiväkodissa vanhemmille ensimmäisen harjoitteluviikon aikana. Kysyin lapsilta itseltään suostumuksen haastatteluun ja sen nauhoittamiseen ennen haastattelun alkua. Kaikki lapset suostuivat haastatteluun, vain kaksi lasta kieltäytyi nauhoittamisesta.

6.3 Haastattelujen dokumentointi ja tulosten analysointi

Dokumentoin haastattelut nauhoittamalla. Kirjasin tarpeelliset muistiinpanot ylös haastattelutilanteesta jälkikäteen, jotta kirjoittaminen ei häirinyt lasten keskittymistä. Tutkimukseni aineistoni koostuu siis haastattelunauhoista ja muistiinpanoista. Kaksi lasta kieltäytyi kokonaan nauhoittamisesta, joten heidän haastattelut kirjoitin käsin ranskalaisviivoin haastattelun aikana.

Aloitin haastattelunauhojen litteroinnin heti haastattelujen jälkeen. Litteroin yhteensä 30 haastattelua ja litteroitua tekstiä syntyi 260 sivua. Litteroinnilla tarkoitetaan haastattelujen kirjoittamista joko käsin tai koneella kirjalliseen muotoon. Litteroinnissa on erilaisia tarkkuuksia, minkä valinta riippuu siitä mitä aineistosta on tarkoitus analysoida. (Hirsjärvi ym. 2007.) Minä litteroin haastattelut sanasta sanaan. Yhtä haastattelua en pystynyt käyttämään tutkimuksessani, koska nauhuri tippui haastattelun aikana maahan ja kaikki siihen mennessä nauhoitettu puhe oli pyyhkiytynyt pois nauhurin muistista.

Tutkimuksen aineisto koostui 32 haastattelusta (30 litteroidusta ja kahdesta käsin kirjoitetusta haastattelusta). Vastanneista 18 oli tyttöjä ja 14 poikia. Lähtään haastatellut lapset olivat 4-7-vuotiaita. Haastattelujen keskipituus oli 26 minuuttia. Lyhyin haastattelu kesti 18 minuuttia ja pisin 31 minuuttia. Kolme haastattelua tehtiin kahdessa osassa. Haastateltava lapsi ei joko jaksanut keskittyä tai tuli joku muu este haastattelun jatkamiselle. Mielestäni suurin osa lapsista jaksosi keskittyä hyvin koko haastatteluun ja jotkut olisivat jaksaneet jopa pidempäänkin. Kaikista lasten nauhoitetuista vastauksista ei saanut selvää. Ääni oli joko tosi hiljainen tai puhe kuulosti muminalta eikä siitä erottanut sanoja. Jätin epäselvät vastaukset pois tuloksistani.

Litteroinnin ja aineiston lukemisen jälkeen analysoin aineistoni teemoittelun avulla. Teemoittelu on yksi yleisimpiä analyysimenetelmiä (Eskola & Vastamäki 2007.) Siinä aineisto eli litteroidut haastattelut pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien eli teemojen mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Teemoja tutkimuksessani ovat tutkimuskysymykseni 1. mitä mieltä lapset ovat päiväkodin toiminnasta ja 2. mitä lapset haluaisivat tehdä tulevaisuudessa päiväkodissa. Lisäksi ryhmittelin vastauksia teemojen sisällä vielä tutkimuksessa käytettyjen toiminnan osa-alueiden mukaan: liikunta, musiikki, kädentaidot, metsämörri-toiminta, leikki ja retket. Teemoittelun jälkeen tiivistin jokaisen teeman ja kerron niissä esiin nousevista asioista. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan pitää tuntea aineistonsa hyvin. Analyysi vaatii lukeneisuutta, luovuutta ja herkkyyttä omaan aineistoon. Analyysin tavoitteena on inhimillisen ymmärryksen ja uuden tiedon lisääminen. (Eronen ym. 2007.)

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Lasten mielipiteitä päiväkotiki Muksulänmäen toiminnasta

Liikunta

Herukka- ja Eskariryhmän lapsista 18 pitää päiväkodin jumpasta ja muusta liikunnasta. Yksi lapsi toivoo, että sitä olisi joka päivä. Lisäksi 19 pitää kaikesta, mitä päiväkodin liikunnassa tehdään. Ylivoimaisesti eniten lapset pitävät hipasta (tavallinen hippa, hippa ulkona, jäämieshippa) ja juoksemisesta. Useampi kuin yksi lapsi pitää myös jumpasta ulkona tai sisällä, erilaisista palloleikeistä ja -peleistä (polttopallo, pallokisat, jalkapallo, lumijalkapallo), kuperkeikoista, venytelystä, puolapuilla kiipeämisestä, pyöräilystä, käsinseisonnasta ja liikuntau- leikeistä. Yhden kerran haastatteluissa mainitaan keinuminen, kivillä kiipeily, riehuminen, jääkiekko, kuulantyyöntö, tauot liikunnassa, peppu tervehdykset, tasapainoilu, leikkiminen kavereiden kanssa ja temppurata.

"Se on huonoa.. No hyvää se on.. Siksi koska se on niin kivaa ku jumpataan, koska se vahvistaa"

"Ihan hauskaa, koska saa leikkiä kavereiden kaa"

"Se on tosi kivaa ja mä haluisin et sitä ois joka päivä"

Kaksi haastatteluun vastanneista lapsista taas ei pidä päiväkodin liikunnasta ja yhden vastaajan mielestä se on tylsää, koska siellä ei tehdä mitään kivaa hänen mielestään. Kaikista vastaajista kuusi on sitä mieltä, että he eivät pidä päiväkodin liikunnassa hipasta (sähkö-, vessa-, tavallisesta hipasta) tai muusta juoksemisesta (juoksemisesta, palikkajuoksusta, kovaa juoksemisesta). Lisäksi kaksi lasta ei pidä Ruiskadulla pidettävästä jumpasta (kävellään läheisen koulun liikuntasaliin liikkumaan), koska sinne on heidän mielestä liian pitkä matka. Yhden kerran vastauksissa mainitaan talviliikunta, volttien tekeminen, yhdellä jalalla hyppiminen, ohjattu liikunta, kiusaaminen, puroon tippuminen ja vaikeiden jutut tekeminen.

"Se kun me mennään sinne jumppapaikkaan ni mä en tykkää siitä.. No ku sinne on niin pitkä matka"

"Ku mä en tykkää ku on hippa ku mä en tykkää ku mut saadaa kiinni tai jotain"

"Ym no se on aika tylsää.. Ku siel ei tehä mitään kivaa"

Musiikki

Päiväkodin musiikkihetkistä eli muskareista pitää 17 lasta ja 14 vastaajaa pitää aivan kaikesta mitä niissä tehdään. Kaksi lasta toivoo, että niitä olisi joka päivä. Lasten mielestä kivointa muskareissa on laulaminen. Erilaisia pidettyjä lauluja ja laulun aiheita olivat robotti-, Ninjago-, ja Frööbelin palikoiden laulut sekä Alamaassa maja matala-, Jippikay jei-, Älä luovuta-, Hämähäkki-, Hämähäkkirock-, Makarooni-, Kirppu ja härkä sekä yhteismuskarin tervehdys -laulu. Useampi kuin yksi lapsi pitää myös muskareissa esiintymisestä ja/tai muiden esitysten katsomisesta, soittamisesta, laululeikeistä sekä liikkumisesta laulamisen aikana (jumpasta, juoksemista). Yhden kerran vastauksissa mainitaan laulamaan oppiminen, yhteismuskari, huitominen, leikkiminen, eläimen esiintyminen muskarissa ja yksi vastaajista pitää siitä kun ei tee mitään.

"Ne on aika kivoja koska siel esiintyy joskus joku eläin"

"Hyvää.. koska silloin oppii laulamaan kaikkia lauluja"

Herukka- ja Eskariryhmän lapsista seitsemän ei pidä muskareista. Lisäksi kahden lapsen mielestä ne ovat tylsiä. Vähiten muskareissa pidetään erilaisesta häiriköinnistä (riehuminen, huutaminen, kiusaaminen, lyöminen, pureminen, töniminen, mölyäminen, juokseminen aikuisen poistuttua paikalta). Kaksi lasta mainitsee odottamisen laulamisen aikana ja muskarin liian pitkän keston. Yhden kerran haastatteluissa mainitaan yhteismuskari, yhteismuskarissa jännittäminen, esiintyminen, makaaminen ja Mummon kanat -laulu.

"Ku mä en tykkää muskareista.. No kato ku ne on niin pitkii mua rupee väsyttää muskareissa"

"Paitsi se on tylsää ku minua jännitti"

"Ne on tylsiä.. Siks ku siel lauletaan"

Kädentaidot

Reilusti yli puolet lapsista (22 lasta) pitää kaikista päiväkodin kädentaidoista. Heidän mielestään päiväkodin kädentaidoissa ei ole mitään, mistä he eivät pitäisi. Eniten lapset pitävät erilaisista askarteluista ja piirtämisestä. Lapset tykkäävät askarrella erilaisia eläimiä, kissoja, koiria, dinosauruksia, yhdessä isoja juttuja, sorminukkeampiaisia, vappuilmapalloja sekä pahvilaatikko- ja pääsiäispupuaskarteluita.

”Askarella.. Niistä ku askarrellaan jotain oikein isoja juttuja.. Yhdessä isoja juttuja”

”Askarrella.. Mä teen kaikenlaisii kissoja ja koiria piirtelen ja leikkaan ne”

Useampi kuin yksi lapsi pitää myös maalaamisesta, kakun ja pullien leipomisesta, muovailusta ja värittämisestä. Lapset tykkäävät maalata eläimiä, lumi-, mustikka- ja ikkunamaalauksia sekä painaa omia käden ja jalkojen kuvia paperiin. Yhden kerran haastatteluissa mainitaan dinosaurukset, käpyeläimet, puutyöt, nikkarointi ja leikkaaminen.

”Silloin ku tehdään niitä lumimaalauksia ja niitä tota mustikkamaalauksia, ku tota ensin vaan teipataan se mustikkavarpu siihen tai semmonen lehtivarpu ja sitten sormilla töpötetään siihen semmosia mustikoita”

”Että maalataan oma käsi tai jalka ja painetaan ne paperille ja nostetaan ja sitte kotona laitetaan omaan kasvunkasioon ku ne on kuivunu”

Vähiten, vastanneet lapset, pitävät kädentaidoissa askartelusta. Kaksi lapsista mainitsi, että he eivät pidä korttien tekemisestä. Yhden kerran vastauksissa mainitaan käsien sotkeutuminen, paperin taputtelu, käsien nosteleminen koko ajan, toisten piirustusten sotkeminen sekä piirtäminen.

”On ku mä en tykkää ku pitää koko ajan tehdä käsillä koko ajan näin.. Nii mä en jaksu taputella koko ajan pöytää eiku paperia”

”En tykkää siitä että joku sotkee piirustuksen”

Lapsista 18 tykkää askarrella mieluiten oman mielen mukaan ja kymmenen lapsen mielestä valmiin mallin mukaan on kivempi askarrella. Lisäksi neljä vastaa tykkää askarrella sekä oman mielen että valmiin mallin mukaan. Oman mielen mukaan halutaan askarrella, koska silloin voi tehdä minkä näköisen askartelua itse haluaa, askarteluista ei tule samannäköisiä ja tulos on oman mielen mukaan hieno eikä silloin tarvita kenenkään apua. Toisten lasten mielestä mallin mukaan on kiva askarrella, koska se on helpompaa, ei tarvitse tehdä niin paljoa, eikä tarvitse itse keksiä ja miettiä niin kauaa eikä osattaisi muuten tehdä mitään tai askarrella niin hienoja asioita.

"Oman mielen mukaan.. Ettei tarvis tehdä samanlaisia kuin muut"

"Valmiin mallin.. No en mä tiedä, ei tarvi tehdä niin paljon työtä"

"Molempien.. Koska jos on vaikeeta niin se on ihan kivaa et on malli"

Metsämörri -toiminta

Noin kaksi kolmasosaa (20 lasta) kaikista haastatelluista lapsista pitää päiväkodin metsämörriretkistä ja melkein yhtä moni (18 lasta) pitää aivan kaikesta mitä metsämörriretkillä tehdään. Ylivoimaisesti eniten metsämörriretkillä halutaan leikkiä erilaisia leikkejä. Lapset pitävät vapaista ja ohjatuista leikkeistä, hipasta, yhteisistä luontoleikeistä sekä vakoilu- muuri- ja merirosvoikeistä. Moni lapsi pitää myös eväiden syömisestä metsämörriretkillä. Lisäksi kerran vastauksissa mainitaan kalliolle kiipeäminen narun avulla, voiman saaminen kävelystä, luupeilla tutkiminen, metsämörrihahmon kuljettaminen, majan tekeminen, uusien asioiden löytäminen, metsässä oleminen, retkien yllätyksellisyys, lelun ottaminen mukaan, mustikoiden poimiminen, ötököiden etsiminen sekä asioiden katseleminen ja kuuntelu.

"Kivoja.. Siksi koska niissä tehdään aina jotain kivaa mitä ei tiedä"

"Ne on tosi kivoja.. Koska siellä leikitään ja siellä ei oo ikinä tylsää.. Koska sieltä aina löytää uusia asioita"

Kolme kaikista vastanneista lapsista ei pidä metsämörriretkistä ja yksi lapsista ei pidä mistään mitä metsämörriretkillä tehdään. Kahden lapsen mielestä ne ovat tylsiä ja yksi kertoi pelkäävänsä karhuja. Useamman kuin yhden lapsen mielestä metsämörriretkillä ei pidetä kiusaamisesta (kepeillä huitominen, töniminen), ohjatuista leikeistä ja eväiden syömisestä. Yhden kerran vastauksissa mainitaan aikuisen kuunteleminen, pissahätä, juokseminen kumisaappaat jalassa, käveleminen metsään, oman luontonimen keksiminen, havunneulasten pistäminen sormeen ja loukkaantuminen. Lisäksi yhden vastaajan mielestä metsämörriretkiltä lähdetään liian aikaisin takaisin päiväkodille.

"En tykkää en tykkää koska niissä pitää kuunnella aikuisia"

"Tylsää.. No en mä tiää, on vaan ku on"

"Öö mä en oikee tiedä en oikeen tykkää niist.. No ku siel tehdään vaa ohjattui juttui"

Leikki

Päiväkodin kaikista leikeistä pitää 11 lasta. Heidän mielestään päiväkodissa ei ole yhtään leikkiä mistä he eivät pidä. Eniten lapset pitävät legoista, kotileikeistä ja tanssimisesta. Useampi kuin yksi lapsi pitää myös päiväkodin eri ammattileikeistä (avaruus-, arkeologi-, ja lääkärileikeistä), majan rakentamisesta, prinsessaleikeistä, Barbeista, peleistä, poneista ja Pet shop -leluista. Yhden kerran vastauksissa mainitaan vapaaleikki, arvotut leikit, taisteluleikki, jalkapallo, kuularata, aartenmetsästys, salapoliisileikki, paljonko kello on -leikki, koiraleikit, jäätelöbaarileikki, hippa ja lastenhoito. Lisäksi yksi vastaaja pitää leikeistä, mitkä jäljittelevät tositilanteita.

"Noo sellasii leikkei mitä ihan oikeestaa sellasii mitä on"

"Minä tykkään tehdä, minä tykkään leikkiä, kato ku se on niin ihan kivaa, ku vapaa leikki tulee"

"Täällää Afrikan tähti ja legot ja"

Haastattelujen mukaan lapset pitävät vähiten legoista. Lisäksi auto-, merirosvo- ja prinsessaleikki sekä Barbit ja kummitusjutut mainitaan useamman kuin yhden kerran haastatteluissa. Yhden kerran vastauksissa mainitaan pikkulelut, aikuisten määräämät leikit, kiusaaminen, ohjatut leikit, dinosaurisleikki, ponileikki, puupalikat ja vauvan lelut.

"Legoista en varmaan pidä.. Ne on jotain semmosii vaiketa saada auki ja sit ne voi osuu noihin kynsiihin"

"Ö autoradoista ja vaikka mistä merirosvoleikeistä enkä mistään kummitus peleistä ainakaan"

"On minä en pidä niistä leikeistä silloin ku joku kiusaa"

Kaikista vastanneista lapsista 21 lasta tykkää enemmän leikkiä pelkästään kavereiden kanssa kuin niin, että aikuinen on mukana. Syinä lapset mainitsevat kivat, hauskat ja tutut kaverit, kavereiden saamisen ja sen, ettei joudu olemaan yksin, kivemmat leikit, suurempi leikkijöiden määrä ja kekseliäät leikkikaverit sekä aikuisen suuruuden, komentamisen, häiritsemisen ja ajanpuutteen. Kahdeksan lapsen mielestä on kivempi leikkiä niin, että aikuinen on mukana, koska silloin aikuinen voi auttaa ongelmatilanteissa ja riidoissa, aikuinen voi leikkiä jos kaverit kiusaa ja lapset voi jumpata aikuisen ohjeiden mukana. Lisäksi kaksi lasta tykkää leikkiä välillä pelkästään kavereiden kanssa ja toisinaan niin, että aikuinen on mukana. Silloin kumpikaan ei tee kiusaa ja on kivaa jos aikuinen pyörittää hyppynaurua. Yksi haastateltu lapsi leikkii mieluiten kavereiden kanssa ja joskus yksin hauskoja leikkejä.

"Pelkästään kavereiden kanssa.. Koska aikuiset ei silloin häiritse"

"Niin että aikuinen on mukana.. No sit aikuinen voi kattoo jos et jos tapahtuu joku"

Retket

Herukka- ja Eskariryhmän lapsista noin kaksi kolmas osaa (20 lasta) pitää päiväkodin retkistä ja 18 lasta pitää ihan kaikesta mitä retkillä tehdään. Lapset pitävät päiväkodin metsämörriretkien lisäksi uimakoulu-, kirjasto- ja teatteriretkistä. Lapset tykkäävät käydä myös ravintoloissa ja seikkailupuistossa. Useamman

kuin yhden lapsen mielestä retkillä on kiva leikkiä vapaita ja ohjattuja leikkejä, matkustaa bussissa, syödä ja kävellä. Yhden kerran vastauksissa mainitaan urheilu, retkelle meneminen, kavereiden kanssa oleminen, paikkoihin tutustuminen, jännittävät vapaaleikit eri paikoissa, lepääminen, majassa oleminen, aikuisten ohjeiden noudattaminen, puuhastelu, luonnossa oleminen, taksilla kulkeminen, ötökät, juokseminen ja se että oppii olemaan koululainen. Yhden lapsen mielestä retkillä on mukavaa, koska siellä ei tarvitse tehdä mitään tyhmää.

"Ne oli hirveen kivoja.. No ku saa olla kavereitten kaa"

"No mun mielestä ne on ihan kauheen kivoja.. No varmaan siks ku siin mennään niil busseilla ja kävellään"

Yhden vastaajan mielestä päiväkodin retket ovat tylsiä, eikä hän pidä mistään. Useamman kuin yhden lapsen mielestä, päiväkodin retkillä ei pidetä matkustamisesta, kiusaamisesta (lyöminen, pureminen) ja pitkistä matkoista. Yhden kerran vastauksissa mainitaan aikuisen käskyt, kylmä, matalissa kallioissa kiipeäminen, ohjatut leikit, hiljaa oleminen kirjastossa, prinsessaleikit ja tyttöjen kiistat istumapaikoista. Lisäksi yksi lapsi ei pidä siitä, kun pojat saavat valita parit ensimmäisenä, ja yhtä haastateltavaa on pelottanut retkellä majan rämähtäminen päälle.

"Mä en tykkää oikeestaan kiipeillä matalis kalliois"

"Semmonen mieltä minua vähän pelotti se majaa rämähtää minun päälle"

Muu toiminta

Haastattelun osa-alueiden lisäksi vastauksista ilmenee, että lapset pitävät ulkoilusta päiväkodin pihalla. He pitävät keinumisesta, kiipeilytelineessä kiipeilystä, hyppynarulla hyppimisestä ja hiekkalaatikolla leikkimisestä. Ulkoilun lisäksi vastauksissa mainitaan vappujuhla, nukketeatteri, nukkumaanmeno, autojutut ja esikoulutehtävät.

"Sitten tykkään myös ulkoilusta.. No on, koska siellä saa keinua"

"No ollu meil on ollu semmonen uimakoulu, se oli aika hauskaa"

Vastauksista ilmenee myös, että kaksi lasta ei pidä esikoulutehtävistä. Toisen vastaajan mielestä se on tylsää ja toisen mielestä tehtävät ovat liian helppoja. Lisäksi joku lapsista ei pidä taistelemisesta, iltasatujen lukemisesta, synttäreistä, vaikeista tehtävistä, kirjan lukemisesta, kiusaamisesta, korvaan huutamisesta, enkelihetkistä, sisällä olemisesta eikä oman sisaren itkusta. Vastauksissa mainitaan myös kiipeilytelineestä putoaminen ja päiväunien puuttuminen esikouluryhmässä.

"Eskarikirja..Siks ku siin on niin lälyjä eskari tehtäviä"

"En tykkää ees synttäreist.. No päiväkodissa ku mul tulee aina hirvee nälkä siinä kohdassa"

7.2 Lasten toiveet tulevaisuuden toiminnasta

Liikunta

Eniten Herukka- ja Eskariryhmän lapset toivovat tulevaisuudessa päiväkodin jumppaan ja muuhun liikuntaan erilaisia hippoja ja juoksemista. He toivovat tavallista hippaa, juoksukilpailua, ulkona juoksemista, kuka pelkää hirmuliskoa -leikkiä, ketjunattaa sekä pyykkipoika- ja enkelihippaa. Hipan ja juoksemisen lisäksi lapset toivovat jumppaa (jumppaa päiväkodilla, hiljaista tai rentouttavaa jumppaa ja parijumppaa), pallopelejä (jalka- ja polttopalloa), kuperkeikkoja sekä tanssia ja tanssia ballerinanauhan kanssa. Yhden kerran haastatteluissa mainitaan vapaaleikki, jumpparata, katolla kiipeily, pihalla leikkiminen, uiminen, taistelulajit, telinejumppa ja -voimistelu, liikunta Paavo Nurmi Stadionilla, kärrynpyörät, pituushyppy, paini, peilileikki, jääkiekko, puissa kiipeily, nurmikolla pyörähtely, äidin mukaanotto jumppaan, painonnosto patjoja nostellen, trampoliinilla hyppiminen, potkulautailu, pyöräily, punnerrukset ja tasapainoharjoitukset. Lisäksi yksi lapsi toivoo temppuratoihin käsillä roikkumista ja kiipeämisseiniä.

"Mä toivoisin kesällä sellaista jumppaa missä saa tehdä ihan minkälaisiliikkeitä vaan jotka olis semmosia rentouttavia.. Ulkona päiväkodissa kesällä"

"Kesällä mä toivon tota tota noit taistelulajeja"

"Sellasta liikunnasta ku voi kiivetä puuhun Semmosta ku tää voi kesällä nurtsilla mennä pyöräyttelemää näin"

Haastatelluista lapsista 11 on sitä mieltä, että paras jumppa- tai liikuntatuokio sisältäisi hippaa tai muuta juoksemista. Lapset toivovat pihalla juoksemista, limma-, vessanpönttö-, banaani- ja oravahippaa sekä viivajuoksua, muuri- ja karhu nukkuu -leikkiä. Kolme vastaajaa toivoo jumppaa (vapaa jumppa, jumppa ulkona ja Vasaramäen koululla) ja kaksi kärrynpyöriä sekä tempurataa. Yhden kerran vastauksissa mainitaan takaperin kävely katse kattoon päin, kissan heiluttelu verhon päällä niin että hiiri on alla, tasapainottelu ja puuhapatjoilla leikkiminen Ruiskadun koululla, venyttely, huutaminen, leikkiminen, keihäänheitto, tanssi, trampoliinilla hyppiminen, kuperkeikka, punnerrukset, vatsalihakset, Leaf Areena, oman mielen mukaan liikkuminen ja huilaaminen sekä puolapuilla x:n tekeminen ja roikkuminen. Lisäksi yksi vastaaja on sitä mieltä, että parhaassa jumppa- tai liikuntatuokiossa saisi liikkua niin paljon kuin haluaisi.

"Et me juostais päiväkodin pihal kymmenne kertaa ympäri ja sit mentäis ruiskadun ammattikorkeakoululle ja vähän tasapainotellaan ja sitte haetaan puuhapatjoja ja leikitään niillä"

"Hypittäis koko ajan trampoliinilla"

"Että että että siellä saa huutaa"

Musiikki

Muskareihin haastatellut lapset toivovat eniten laulamista, liikkumista laulamisen aikana (tanssia, jumppaa, limahippaa alkulämmittelyksi), laululeikkejä (esimerkiksi piiri pieni pyörii) sekä rumpujen, kanteleen, kitaran ja nokkahuilun soittamista. Kaksi lasta toivoo erillisiä muskareita pojille ja tytöille. Yhden kerran vastauksissa mainitaan yhteismuskari, taukojen pitäminen, yhteislaulut, lapset laulujen päättäjinä, soittaminen ja laulaminen samaan aikaan, esikoululaisten

esiintyminen päiväkodin aikuisille, legoilla leikkiminen, kännykällä pelaaminen muiden laulaessa sekä kivat ja keväiset muskarit. Näiden lisäksi yksi vastaaja toivoo rauhallisia muskareita, ettei ketään sattuisi. Toiveissa mainitaan myös kerran Ninjago laulut, oma keksimiä lauluja sekä Alamaassa maja matala-, Jip-pikay Jei- ja Viikonpäivälaulu.

"Että mä toivoisin että tulee joka päivä muskari"

"Semmonen muskari missä lauletaan hiekkalauluja.. hiekat menee pois hiekat menee pois"

"Sitä minä toivoisin muskariin sitä että tytöt ja pojat saisivat olla omissa ryhmissään.. Ja sitten että ty pojat eivät pelleilisi"

Kädentaidot

Kädentaitoihin toivotaan selkeästi eniten erilaisia askarteluja. Lapset haluavat askarrella pyssyjä, moottoriveneitä, taistelulaivoja, paperilentokoneita, synttärhattuja, viuhkoja, naamareita, paperitaittelueläimiä ja kortteja. Lisäksi he haluavat askarrella yhden ison oravan höyhenistä ja pahvista, pahvilaatikoista ison yhteisen laivan ja linnan, kupeista talon, mökin tai kerrostalon sekä ikkunaan muun muassa kukkia ja auringon. Näiden kaikkien lisäksi toivotaan askartelua vuodenaikojen mukaan ja kolmiulotteista askartelua.

"No sellaisia missä naamareita sellasia itte tekemiä naamareita mihin voisi tehdä kimalletta ja puutikuilla ja että niihin laitetaan sellaiset langat tänne että ne pysyy päässä"

Askartelun lisäksi lapset toivovat kädentaitoihin maalaamista, piirtämistä, muovailua sekä pullan ja kakun leipomista. Lapset haluavat maalata päiväkodin seinä, käsivuoren, perhosia, keväisen metsän, Pupun lapsia, kevään merkkejä ja oman kuvan sormilla. Maalauksia halutaan tehdä sekä vesiväreillä että kynsilakalla. Yhden kerran toiveissa mainitaan veistämien, värittäminen, nikkarointi, laivan tekeminen puusta ja eläimien muovailu savesta. Lisäksi yksi vastaaja toivoo taidepäivää, missä maalataan ja leikataan paperista jotain.

"Öö et että kädentaidoksi että voitaisiin piirtää kunnol ja hiljaa et voi rauhassa piirtää"

"No jotain veistämistä.. No tehdä jotain muotoja ja jotain koristeita puusta ja jotain lennokeita tai sellasia pyöreitä jota voi heittää ja se menee pitkälle"

Metsämörri -toiminta

Metsämörriretkillä lapset haluavat ylivoimaisesti eniten leikkiä erilaisia leikkejä. Lapset toivovat vapaita leikkejä, piilosta, erilaisia hippoja (paljonko kello on her-ra susi -leikki sekä banaani-, pyykkipoika ja noitahippa) sekä pupu-, hirviö-, merirosvo- ja Kurki on suolla -leikkiä. Lisäksi lapset toivovat metsämörriretkiin juoksemista, aarteiden ja marjojen keräämistä, majan rakentamista sekä oman lelun ottamista mukaan. Yhden kerran toiveissa mainitaan pidempi leikkiaika, metsäretki päiväkodin sisällä, eväiden syöminen, matka pelkkiin jänniin paikkoihin, puissa kiipeily, vesilammikoissa hyppiminen, seikkailu, ötököiden kerääminen ja niiden vieminen kotiin, käpyeläimien tekeminen, yö metsäretki ja turvalliset metsäretket. Näiden lisäksi yksi lapsi toivoo, että esikouluryhmä tekisi metsässä oman kevätlaulun.

"Mä haluan kerätä luonnosta marjoja"

"Sais ottaa semmoset omat lelut mukaan.. Leikitään siellä kaikenlaista.. Nii tai vois tehdä semmosen puihin mökin niille"

"Yö metsäretki.. Nii et mentäis metsäretkel ja oltaisi siel yks yö.. Ja rakennettais puist puu palasist mökki ni mitkää pahat eläimet ei pääsis"

Herukka- ja Eskariryhmän lapsista 9 on sitä mieltä, että täydellinen metsämörriretki sisältää leikkimistä (vapaaleikki, ohjattuleikki, metsäprinsessaleikki, pupuleikki). Kuusi vastaajista mainitsee syömisestä ja kolme lasta haluaa kiipeillä kallioilla ja/tai puissa. Oman lelun mukaan ottaminen ja se, ettei ketään kiusattaisi, mainitaan kaksi kertaa vastauksissa. Lisäksi, yhden kerran mainitaan kylään meneminen, aarteiden ja ötököiden kerääminen, uima-altaan tekeminen metsään, metsämörrihahmon kantaminen vuorotellen, keppien kerääminen, kasvien tutkiminen, kännykällä pelaaminen sekä luupeilla käpyjen ja puiden tutkimi-

nen. Vastauksissa toivotaan myös yhden kerran, että tytöt saisivat leikkiä metsämörrillä, metsässä oltaisiin kauemmin, metsämörriretki pidettäisiin eri paikassa, tytöt saisivat ottaa tytön pariksi eikä retkellä sattuisi haavereita.

"No täydellinen on semmoinen et saa vapaa leikkiä ja aikuisen ohjaamia ja äänestystä haluaako vapaa leikkiä ruuan jälkeen vai muuta"

"Semmoinen että saisi kiivetä hetken puissa ja sitten pidettäisiin tauko ja silloin saa leikkiä ja kiipeillä puissa"

"Että siellä leikittäisiin kivoja leikkejä ja ei sattuisi haavereita vaan kaikilla olisi kivaa.. Ja tutkittaisiin kasveja"

Leikki

Leikkiin liittyen lapset toivovat sekä erilaisia leikkejä että leluja. Lisäksi kuusi lapsista toivoo leluapäivää. Eniten toivotaan legoilla leikkimistä. Legojen lisäksi lapset toivovat piilosta, eri ammattileikkejä (avaruus-, kampaamo-, kauppa-leikki), kotileikkiä, majan rakentamista, erilaisia roolivaateleikkejä (Barbie, kukka), tanssia, kuularataa, pelien pelaamista sekä Barbeilla leikkimistä.

"Et leikittäis joskus pikku legoillaseimmotti niinku jossain joku päivä"

"Ööö öö roolivaateleikkii .. Öö öö kukka leikkejä.. Että voi pukeutuu"

Lisäksi kerran toiveissa mainitaan vapaaleikki, ritarileikki, diskoleikki, taisteleikki, juoksukisa, munan piilotus leikki, jäätelöbaarileikki, kirkonrotta, hippa sisällä, taikapuuleikki, prinsessaleikki, aartenmetsästys sisällä, posteljoonileikki, nukketeatteri, Monsuunoleikki ja tempurata pihalla. Yksi lapsista toivoo myös leikkiä yhdessä sisarensa kanssa. Uusia toivuttuja leluja tai tavaroita ovat isot ponit kotileikkiin, aidot kännykät, Wii, Xbox, uudet pelit, keijjulelut, Beybladit sekä erilaiset legot (Playmobil, Lego friends, Ninjago, Hero Factor). Näiden lisäksi yksi lapsi toivoo leikkimökkiä päiväkodin pihalle.

"No jotain ritarileikkejä mis on prinsessa ja kuningatar"

"Semmoinen joku leikkimökki.. Sellanen oikee talo mihin ihmiset mahtuu"

Retket

Herukka- ja Eskariryhmän lapset toivovat eniten pääsevän retkelle johonkin luontopaikkaan (metsään, rannalle, nuotiopaikalle), uimahalliin ja Hop Loppiin. Useampi kuin yksi lapsi toivoo myös pääsevänsä retkelle johonkin aurinkoiseen/lämpimään paikkaan, Leaf Areenalle, ravintolaan, kotiin, jäätelölle, seikkailupuistoon, teatteriin ja pyöräretkelle. Yhden kerran toiveissa mainitaan eväsretki päiväkodin sisällä, retki äitienpäivänä, Teneriffa, Pihtipudas, Helsinki, Koiramäki, Caribia-hotelli, Sirkuskoulu, Muumimaailma, kotipiha, Kuralan kylämäki, huvipuisto, tori, Skanssin eläin- ja lelukauppa sekä elokuvateatteri. Näiden lisäksi toivotaan lyhyempiä retkiä, ja retkiä missä olisi vähän muurahaisia. Eniten retkillä lapset haluavat leikkiä erilaisia leikkejä, juosta ja syödä. Retkillä halutaan myös kerätä ja syödä marjoja, kerätä kukkasia, maata sammaleella, laulaa, taistella, painia, katsella lintuja ja oravia, pelata jalkapalloa, urheilla, kiipeillä kalliolla, näytellä näytelmässä, puuhailla sekä tehdä asentoja ja kädentaitoja.

"Mentäis kattoo mentäis kattoo semmonen joku joku teatteri tai jotaki.. ja sitte sais mennä jonnekki jäätelöpaikkaan"

"Esimerkiks jos sinne retkelle vois mennä pyörällä ni sitte se ois kauheen kivaa"

Unelmien retkestä kysyttäessä neljän lapsen toiveisiin liittyy metsäretki ja kaksi kertaa unelmissa mainitaan jäätelölle ja elokuvaan meneminen. Lapset haluavat lähteä unelmien retkelle ostamaan leluja, lauluretkelle Henrikin kirkkoon, perhosretkelle, pyöräretkelle, Koiramäkeen, linnaan, piknikille niitylle, häihin, voimistelemaan, Mosuuno maailmaan, Thaimaahan, avaruuteen, Hop Loppiin, huvipuistoon, Tuulin konserttiin, toisten ja omaan kotiin, teatteriin, uimahalliin ja Helsinkiin ravintolaan syömään. Lisäksi toivotaan askartelua ja tyttöjen kesken prinsessajuttuja.

"No semmonen oli se et kaikki sais ostaa jotain ja sit mentäis jätskille ja sitte mentäis leffateatteriin ja sielt ja sielt leffateatterin kahvilasta kaikki sais ostaa jotain"

"Semmonen et saatais mennä piknikille.. Tonne, tonne tonne jonneki niitylle.. Ainaki syötäis ja sit me voitais leikki jotain ohjattua leikkiä ja vapaata niiku metsämörrissä"

Muu toiminta

Haastattelun osa-alueiden lisäksi vastauksista ilmenee, että useampi kuin yksi lapsi toivoo yöpäiväkotia, naamiaisia, elokuvien katsomista, ulkona olemista, kahvilan pitämistä, herkkujen syömistä, vappujuhlia ja sitä että ei huilattaisi ollenkaan. Lisäksi yhden kerran toivotaan onnistumista pukeutumisessa, vappulomaa, aikaista hakuaikaa, yhdessä tanssimista, pidempiä päiväunia, hiuksien kreppaamista, sisällä pysymistä, puron rakentamista hiekkalaatikkoon, munkkia välipalaksi, tönimistä ja potkimista ulkona, lehtien lukemista, poliisien vierailua, diskoa, teltan esiin ottamista sekä ikkunoiden ja seinien potkimista.

"Yöpäiväkotii.. Me nukutaan niinku oikee yö.. Me katottais elokuvaa ja sit ois karkkia "

"Ei olla pidetty semmost kunnon kahvilaa et missä myytäis sämpylöitä ja tommost"

"No mun mielestä paras päivä päiväkodissa olis et oltais koko ajan vaan pihalla että syötäis myös pihalla että oltais koko ajan pihalla"

"Mä keksisin sellast et et ulkoon sais tönii ja taistella tai jotain"

8 TULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Yhteenveto tutkimuksen tuloksista

Tarkoitukseni oli selvittää Muksulanmäen päiväkodin Herukka- ja Eskariryhmän lapsien mielipiteitä ja toiveita päiväkodin toiminnasta. Yli puolet (18 lasta) Herukka- ja Eskariryhmän lapsista kertoo pitävänsä päiväkodin jumpasta ja muusta liikunnasta. Lisäksi kaksi kolmasosaa (19 lasta) lapsista pitää kaikesta mitä päiväkodin liikunnassa tehdään. Ylivoimaisesti eniten lapset tykkäävät erilaisista hipoista ja juoksemisesta. Kaksi vastaajista ei pidä liikunnasta ja yhden mielestä se on tylsää. Hipat ja juokseminen saivat myös eniten mainintoja, kun kysyttiin, mistä lapset eivät pidä päiväkodin liikunnassa ja muussa jumpassa. Yksi lapsista toivoo liikuntaa joka päivä, ja eniten liikuntaan toivotaan erilaisia hippoja ja juoksemista.

Päiväkodin musiikkihetkistä eli muskareista pitää 17 lasta ja 14 vastaajaa kertoo pitävänsä kaikesta, mitä niissä tehdään. Muskareissa lapset pitävät eniten laulamisesta. Seitsemän lasta ei pidä muskareista, ja kahden mielestä ne ovat tylsiä. Vähiten muskareissa tykätään erilaisesta häiriköinnistä. Kaksi haastatelluista lapsista toivoo muskareita joka päivä, ja eniten muskareihin toivotaan laulamista ja liikkumista laulamisen aikana.

Suurin osa (22 lasta) haastatelluista lapsista pitää kaikista päiväkodin kädentaidoista. Suosituimpia kädentaitoja ovat askarteleminen ja piirtäminen. Askartelu on myös vähiten pidetty kädentaito. Lapsista 18 tykkää askarrella mieluiten oman mielen mukaan, ja kymmenen lapsen mielestä valmiin mallin mukaan on kivempi askarrella. Lisäksi neljä vastaajaa tykkää askarrella sekä oman mielen että valmiin mallin mukaan. Kädentaitoihin toivotaan eniten erilaisia askarteluja.

Noin kaksi kolmasosaa (20 lasta) kaikista haastatelluista lapsista kertoo pitävänsä päiväkodin metsämörriretkistä, ja melkein yhtä moni pitää kaikesta mitä metsämörriretkillä tehdään. Suosituin puuha metsämörriretkillä on leikkiminen. Kolme lapsista ei tykkää metsämörriretkistä, ja kahden lapsen mielestä ne ovat

tylsiä. Yksi lapsi kertoo pelkäävänsä metsämörriretkillä karhuja. Eniten metsämörriretkille toivotaan erilaisia leikkejä.

Kaikista päiväkodin leikeistä pitää 11 lasta. Suosituimpia leikkejä ovat legot, kotileikki ja tanssiminen. Legot on myös vähiten pidetty leikki päiväkodissa. Suurin osa (21 lasta) Herukka- ja Eskariryhmien lapsista tykkää mieluummin leikkiä pelkästään kavereiden kanssa kuin niin, että aikuinen on mukana. Lapset toivovat erilaisia leikkejä, leluja ja lelupäiviä.

Päiväkodin retkistä pitää noin kaksi kolmasosaa (20 lasta) kaikista haastatelluista lapsista, ja 18 lasta kertoo, että heidän mielestään retkillä ei ole mitään, mistä he eivät pitäisi. Lapset pitävät päiväkodin uimakoulu-, kirjasto- ja teatteriretkistä. Lisäksi he tykkäävät käydä ravintoloissa ja seikkailupuistossa. Yhden lapsen mielestä päiväkodin retket ovat tylsiä. Vähiten lapset tykkäävät matkustamisesta, kiusaamisesta ja pitkistä matkoista. Eniten lapset toivovat pääsevänsä retkelle johonkin luontopaikkaan, uimahalliin ja Hop Loppiin.

8.2 Johtopäätökset lasten mielipiteistä ja toiveista

Lapsilla on paljon mielipiteitä päiväkodin toiminnasta sekä toiveita tulevaisuudelle. Tutkimustulosten mukaan yli puolet Herukka- ja Eskariryhmän lapsista pitää päiväkodin jumpasta ja muusta liikunnasta. Liikkuminen mainitaan myös kaikissa muissa tutkimuksen osa-alueissa paitsi kädentaidoissa. Liikunta ja liikkuminen ovat selvästi mieleisiä asioita haastatelluille lapsille. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (Sosiaali- ja terveysministeriö ym. 2005) mukaan lasten tulisikin liikkua päivittäin vähintään kaksi tuntia.

Liikunnan lisäksi leikki esiintyy monessa tutkimuksen osa-alueessa. Leikin onkin todettu olevan lapsen ominaisin tapa oppia uusia asioita. Leikki on myös välttämätöntä lapsen kehitykselle. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2013.) Lisäksi muskareissa eniten tykätty laulaminen mainitaan myös päiväkodin eri retkissä. Lapset selvästi yhdistelevät mieluummin erilaisia toiminnan sisällöllisiä orientaatioi-

ta (Stakes 2005) ja esiopetuksen keskeisiä sisältöjä keskenään (Opetushallitus 2010) eivätkä keskity yhteen asiaan kerrallaan.

Lisäksi haastateltujen lasten vastauksista ilmenee, että he tykkäävät toimia itsenäisesti leikin ja askartelun aikana. Suurin osa lapsista vastasi leikkivänsä mieluummin kavereiden kanssa kuin niin, että aikuinen on mukana. Myös enemmistö lapsista on sitä mieltä, että he askartelevat mieluummin oman mielen kuin valmiin mallin mukaan. Aikuisen apua ja läsnäoloa kaivataan silloin, kun ei osata ratkaista itse jotakin tilannetta tai asia koetaan liian vaikeaksi.

Kaikissa muissa haastattelujen osa-alueissa paitsi liikunnassa mainitaan erilainen häiriköinti ja kiusaaminen. Vastauksissa mainitaan kiusaaminen, korvaan huutaminen, piirustusten sotkeminen, lyöminen, pureminen, kepeillä huitominen, töniminen, riehuminen, huutaminen, mölyäminen. Haastatellut lapset pitivät selvästi vähiten erilaisesta häiriköinnistä ja kiusaamisesta Muksulanmäen toiminnassa.

Haastattelujen vastauksissa Herukka- ja Eskariryhmän lapset mainitsevat selvästi enemmän asioita, joista he pitivät kuin niitä, joista he eivät pidä. Myös toiveissa on paljon sellaisia asioita, joista he jo pitävät päiväkodin nykyisessä toiminnassa. Tuloksista voi siis päätellä, että Muksulanmäessä on jo paljon toimintaa, mistä Herukka- ja Eskariryhmän lapset pitävät.

9 POHDINTOJA TUTKIMUKSESTA

9.1 Pohdintoja tutkimuksen tuloksista

Päiväkodin työntekijöillä on tutkimusten tulosten avulla mahdollisuus toteuttaa lapsesta käsin lähtemisen periaatetta (Hytönen 2008). Huomioimalla tutkimuksen tulokset toiminnan suunnittelussa, työntekijät osallistaisivat lapset toiminnan suunnitteluun sekä lisäisivät lapsilähtöisyyttä päiväkodissaan. Lasten toiveiden toteuttaminen ja huomioiminen auttaisi päiväkotia pääsemään kohti heidän uudessa toimintasuunnitelmassa (Muksulanmäki 2013b) mainittua tavoitettaan siitä, että lapset kertoisivat mielipiteitään ilman aikuisten kysymyksiäkin. Jotta lapset saisivat vaikuttamisen ja osallisuuden kokemuksia, heille on hyvä kertoa ja muistuttaa omista toiveistaan kun niitä toteutetaan. Lapsi ei välttämättä muista omia toiveitaan tai hän ei osaa yhdistää niitä tapahtuviin muutoksiin.

Huomioimalla lasten mielipiteet ja toiveet, saadaan aikaan paljon positiivisia vaikutuksia lapsissa (Turja 2007; Hujala ym. 2007; Järvinen ym. 2011, Kinos 2002; Kirby ym. 2003). Siksi onkin juuri tärkeää, että lapsi itse tajuaa, että häntä on kuultu, hänen ajatuksiaan pidetään tärkeinä ja hän pystyy itse vaikuttamaan asioihin. Ilman tätä, lasten mielipiteiden ja toiveiden huomioimisesta on siltikin hyötyä, mutta lasten osallisuuden kokemukset jäävät hyvin vähäisiksi. Huomioimalla lasten ajatuksia ja toiveita, vaikka niistä ei puhuttaisi lapsille, muokataan itse toimintaa ja ympäristöä lapsilähtöisesti lapsista käsin lähtemisen periaatteella heitä itseään kiinnostavammaksi.

On myös hyvä muistaa, että jos lasten mielipiteitä ei huomioida ja toiveita toteuteta, lapset voivat kokea haastattelut ja omien ajatusten ilmaisemisen aivan turhiksi. Jos näin pääsee käymään, voi lasten mielipiteiden ilmaisu jopa vähentyä. Lapset kokevat, että heidän mielipiteillään ei ole merkitystä. Mielipiteiden ilmaisu voi vähentyä, koska aikaisempiakaan ei huomioitu ja niillä ei ole ollut min-käänlaista vaikutusta.

Se, mille Shierin (2001) osallisuuden tasolle (kuvio 1) tutkimukseni avulla Muksulanmäessä päästään, riippuu päiväkodin työntekijöistä. Itse tutkimus täyttää vasta vain tason kaksi vaatimat asiat. Minä kuuntelin lapsia (taso 1) ja tuin heitä mielipiteiden ilmaisemisessa (taso 2). Jotta päästäisiin tasolle kolme ja YK:n lasten oikeuksien määrittelemät kriteerit osallisuudelle täyttyisivät, pitää päiväkodin työntekijöiden huomioida lasten mielipiteet.

Tulosten pohjalta on myös mahdollisuus päästä aina osallisuuden tasojen ylimmälle, viidennelle, tasolle jatkamalla saatujen ideoiden toteuttamista yhdessä lasten kanssa. Esimerkiksi kahvilan pitämisestä saisi hyvän yhteisen projektin lasten kanssa. Lapset voisivat helposti jakaa vallan ja vastuun aikuisten kanssa päätöksentekoprosessissa (taso 5) kahvilan suunnittelussa, toteuttamisessa (leipominen, myyminen) ja arvioinnissa. Kahvilaprojekti olisi myös erittäin monipuolinen ja siinä toteutuisi monet varhaiskasvatuksen sisällölliset orientaatiot (Stakes 2005) sekä esiopetuksen sisältöalueet (Opetushallitus 2010).

Tutkimukseni tulokset eivät ole yleistettävissä, vaan ne koskevat pelkästään päiväkotia Muksulanmäen Herukka- ja Eskariryhmää. Jokaisella lapsella on omat mielipiteensä ja toiveensa. Koskaan ei saisi olettaa lasten mielipiteitä, vaan niistä pitäisi kysyä lapselta itseltään. Tutkimukseni tulosten lopullinen hyöty ja vaikutus lapsiin on kiinni Muksulanmäen työntekijöistä. Lasten osallisuuden lisääminen vaatii työntekijöiltä sen merkityksen ymmärtämistä (Kirby ym. 2003), aktiivisuutta, avointa mieltä, riskinottoa ja rohkeutta (Turja 2007, 193).

Minulla on ainakin toiveet korkealla, koska jo ennen kuin koko opinnäytetyöni oli edes valmis, päiväkodissa oli tapahtunut muutoksia, joita lapset olivat toivoneet haastatteluissa. Esimerkiksi päiväkodissa on leivottu, erilaisia roolivaatteita on nostettu esiin jokapäiväistä leikkiä varten ja pihalle on ilmestynyt leikkimökki. Lähetin tutkimukseni alustavat tulokset päiväkodille jo elokuussa syksyn 2013 toimintakauden suunnittelukokousta varten. Pääsin myös itse toteuttamaan yhtä lasten toivetta syksyn harjoitteluni aikana. Lapset saivat olla päiväkodin muskarissa tyttö- ja poikaryhmissä.

9.2 Tutkimuksen etiikka ja luotettavuus

Jokaisen tutkijan tulee noudattaa tutkimuseettisiä periaatteita (Kokko 2011, 295). Tutkijan on oltava rehellinen, huolellinen ja tarkka kaikissa tutkimuksen vaiheissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Itse kohtasin monta eettistä kysymystä opinnäytetyössäni koko prosessin aikana, ideoinnista loppuraportointiin asti. Mietin tutkimukseni eettisiä kysymyksiä jo ennen tutkimukseni tekemistä ja niitä tuli koko ajan lisää työskentelyn edetessä. Eettisesti huomioitavia asioista tutkimuksessa ovat muun muassa tutkimuksesta kertominen osallistujille, suostumuksen ja luvan hankkiminen, salassapitovelvollisuus, haastateltavan anonymiteetin säilyttämien, oikeanlainen raportointi (Karlsson 2012) ja haastateltavien kunnioittava kohtelu (Oliver 2003, 22). Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2009, 4) jakaa ihmistieteisiin liittyvien tutkimusten eettiset periaatteet kolmeen eri osa-alueeseen: itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuojia.

Itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen liittyy tutkimuksen vapaaehtoisuus, luvan kysyminen ja tutkimuksesta tiedottaminen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009,4-6). Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden itsemääräämisoikeutta on kunnioitettava tutkimuksen kaikissa vaiheissa (Rauhala & virokannas 2011, 251). Tutkimukseen osallistuminen on oltava vapaaehtoista ja tutkittavalla tulee olla oikeus kieltäytyä osallistumasta (Kokko 2011, 308; Rauhala & Virokannas 2011, 240-241). Tutkimuksesta kieltäytyminen ei saa vaikuttaa palvelun laatuun. Tutkittavalla tulee olla myös oikeus keskeyttää tutkimus, eikä hänen ole pakko vastata kaikkiin haastattelun kysymyksiin. (Rauhala & Virokangas 2011, 240-241.) Tutkimuksessani täyttyi kaikki nämä yllä mainitut asiat itsemääräämisoikeudesta. Lapsia ei pakotettu mihinkään ja heillä oli mahdollisuus haastattelun keskeytykseen. Tutkimuksen lupien hankkimisesta on kerrottu tarkemmin luvussa kuusi. Kysyin luvan tutkimukseen sekä päiväkodilta, lasten vanhemmilta että lapsilta itseltään.

Toiseen eettisten periaatteiden osa-alueeseen vahingoittamisen välttämiseen sisältyy sekä henkisten, fyysisten, sosiaalisten että taloudellisten haittojen vält-

täminen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 7-8). Etenkin lapsia haastateltaessa on erittäin tärkeä kiinnittää huomiota, ettei siitä koidu minkäänlaista haittaa heidän kehitykselleen (Ruoppila 1999). Lisäksi tutkimuksen tulisi olla hyödyllistä tutkittaville ihmisille (Rauhala & Virokannas 2011, 246) Koen, että minun opinnäytetyössäni haastattelin lapsia arkisista asioista, jotka eivät ole mitenkään arkaluonteisia tai pelottavia asioita. En usko haastattelujeni aiheuttaneen minkäänlaista haittaa siihen osallistuneille lapsille. Päinvastoin uskon, että lapset hyötyivät haastattelusta. He saivat ilmaista vapaasti omia mielipiteitään ja he saivat mahdollisuuden vaikuttaa heitä itseä koskeviin asioihin. Kannasoja & Svelin (2011) puhuu osallisuuden ja suojelun yhdistämisestä. Heidän mukaansa osallistuminen tutkimukseen on parasta suojelua. Osallistumalla tutkittavalla on mahdollisuus parantaa asemaansa sekä ympäristöään. (Kannasoja & Svelin 2011, 287-289).

Yksityisyyden ja tietosuojan osa-alueeseen liittyy tutkimuksen aineiston suojaaminen, luottamuksellisuus ja sen säilyttäminen tai hävittäminen sekä tutkimuksen julkaiseminen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 8-11). Keskeisiä asioita näissä ovat salassapitovelvollisuus ja anonymiteetin säilyttäminen. Salassapitovelvollisuudella tarkoitetaan sitä, että tutkija ei saa kertoa haasteltujen ihmisten yksityisasiota ulkopuolisille ihmisille. Tutkija ei saa luovuttaa tai käyttää tutkimuksessaan saamiaan tietoja muuhun kuin tutkimuksen tarkoitukseen. Tutkimuksen aineisto on pidettävä salassa eikä sitä saa näyttää ulkopuolisille henkilöille. (Kuula 2011, 91-93.) Tutkittavien anonymiteetin säilyttämisellä tarkoitetaan tutkittavien tunnistamattomuutta (Kuula 2011, 201). Säilytin itse vastaajien anonymiteetin tutkimuksessani jättämällä raportoinnista pois kaikki lasten nimet, iät ja sukupuolen. Tarvittaessa vastaajiin voi viitata raportissa numerolla tai kirjaimella (Oliver 2003, 78).

Tutkimuksen eettisyyteen liittyy myös tutkimuksen luotettavuus. Jotta tutkimus olisi luotettava, sen tulee olla eettisesti kestävä. Eettisyys ei kuitenkaan tee pelkästään tutkimuksesta luotettavaa vaan siihen liittyy muitakin asioita. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 159) Tutkimuksen luotettavuudesta käytetään usein sanoja validiteetti ja reliabiliteetti. Tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan sitä onko tutki-

muksessa tutkittu sitä mitä pitikin ja reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen tulosten toistettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136; Hirsjärvi 2009, 231.) Ne eivät kuitenkaan sovellu hyvin laadullisen tutkimukseen vaan niitä käytetään enemmän määrällisissä, kvantitatiivisissa tutkimuksissa (Hirsjärvi 2009, 232).

Laadullisessa tutkimuksessa itse tutkimusraportilla on keskeinen osa luotettavuuden arvioinnissa (Kiviniemi 2001, 81). Tutkimuksesta kertominen ja kirjoittaminen auttavat lukijaa ymmärtämään tutkimuksen tuloksia. Raportissa tulisi kuvata tarkkaan muun muassa tutkimuksen kohde ja tarkoitus, aineiston kerääminen, haastatellut ihmiset ja aineiston analyysimenetelmät. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140-141.) Raportoinnin tulee olla totuuden mukainen ja siinä tulee kertoa mahdolliset häiriötekijät ja virhetulkinnat. Luotettavuutta voi myös lisätä liittämällä raporttiin suoria lainauksia haastatteluista. Suorat lainaukset ovat perusteluja haastatteluista tehdyille tulkinnoille. (Hirsjärvi 2009, 232-233.)

Pyrin itse osoittamaan tutkimukseni luotettavuuden juuri tarkan ja totuudenmukaisen raportoinnin sekä suorien haastattelulainauksien avulla. Lisäksi perustelen ja arvioin tutkimuksessani tehtyjä valintoja. Pohdin seuraavassa luvussa lisää tutkimukseni luotettavuutta tutkimuksen toteuttamisen kannalta. Mietin miten virheeni tutkimuksen kysymysten asettelussani vaikuttaa tulosten luotettavuuteen.

9.3 Pohdintoja tutkimuksen toteuttamisesta ja oppimisprosessista

Mielestäni tutkimukseni toteuttaminen onnistui hyvin. Etenkin haastattelujen toteuttaminen pelin muodossa oli hyvä idea. En usko, että haastattelut olisivat onnistuneet muuten niin hyvin. Tilanne olisi ollut muuten liian virallinen eivätkä lapset olisi jaksaneet keskittyä koko haastatteluun. Myös lapsista huomasi, että he pitivät pelistä, ja yksi lapsi olisi halunnut pelata sitä uudestaan.

Haastattelukysymysten tekemisessä olisi pitänyt miettiä enemmän kysymysten vastaavuutta tutkimuskysymyksiin. Kahdesta haastattelun osa-alueesta (käden-

taidot ja leikki) puuttui kokonaan kysymys, mitä mieltä lapsi on kyseisestä asiasta. Keskityin kysymyksiä muokatessani huomaamattani enemmän siihen, mitä päiväkodissa halutaan tietää kuin siihen, miten kysymykset vastaavat tutkimuskysymyksiäni. Kysymykset olisivat olleet oleellisia toisen tutkimuskysymyksen kannalta (mitä mieltä lapset ovat päiväkodin toiminnasta). Tutkimuskysymys ei kuitenkaan jäänyt kokonaan vastaamatta, vaan muut kysymykset vastasivat osin tähän kysymykseen.

Näiden kysymysten puuttuminen vaikutti myös tulosten johtopäätöksien tekoon. En pystynyt vertailemaan eri osa-alueita keskenään. Toisaalta se ei ollut kuitenkaan välttämätöntä tutkimuskysymyksen kannalta. Tutkimukseni tarkoituksena ei ollut vertailla osa-alueita keskenään, vaan selvittää lasten mielipiteitä päiväkodin toiminnasta. Uskon, että kysymysten puuttuminen ei vaikuta tulosteni luotettavuuteen, koska en juuri vertaillut osa-alueiden tuloksia keskenään. Jos olisin vertaillut, niin tulokset olisivat olleet vääristyneitä. Puuttuvat kysymykset vaikuttivat vain osa-alueiden vertailuun eikä se vähennä muiden vastausten luotettavuutta.

Jatkossa tutkimuksen voi toistaa sellaisenaan tai pelin kysymyksiä voi helposti muokata sen mukaan, mitä tietoa halutaan saada. Haastatteluja varten tehty peli on monipuolinen väline ja sen avulla on helppo haastatella lapsia heidän mielipiteistään. Peliä voi pelata joko pienryhmässä lautapelin tavoin tai tutkimukseni tapaan yksi lapsi kerrallaan. Peliä pystyy myös helposti muokkaamaan toisiinkin päiväkoteihin sopiviksi. Kysymykset voi muokata oman päiväkodin toiminnan ja tarpeen mukaan.

Pelin uudelleen käyttämisen lisäksi yhtenä jatkotutkimuksen aiheena voisi olla se miten lasten mielipiteitä ja toiveita on toteutettu päiväkodissa. Olisi myös erittäin mielenkiintoista tutkia mitä muutoksia lapsilähtöisyyden ja osallisuuden lisääminen tuo päiväkotiin. Muuttuuko arki ollenkaan ja jos muuttuu niin miten, näkyykö lasten käyttäytymisessä mitään erilaista ja mitä mieltä päiväkodin kasvattajat ovat lapsilähtöisyydestä ja osallisuudesta, onko se muuttanut heidän käytöstään ja suhtautumista lapseen mitenkään.

Opin tutkimukseni aikana paljon uusia asioita sekä tutkimuksen tekemisestä että teoriaosuudessa kirjoittamistani asioista. Olen kehittynyt sekä tutkimuksen tekijänä että sosiaalialan ammattilaisena. Olen aikaisemminkin pitänyt lapsilähtöisyyttä ja lasten osallisuutta tärkeänä asiana, mutta en ollut perehtynyt niihin. Olen huomannut jo nyt paljon muutosta itsessäni ja omassa käytöksessäni. Tämän tutkimuksen tekeminen on vaikuttanut tapaan kohdata lapsi. Kiinnitän paljon huomiota lapsen aitoon kuunteluun ja otan tietoisesti aikaa lasten kanssa keskustelemiseen. Arvostan paljon lasten mielipiteitä ja annan heille mahdollisuuden päästä vaikuttamaan heitä itseään koskeviin asioihin.

Koen, että hyödyn näistä oppimista asioistani myös varmasti muutenkin kuin vain lasten kanssa työskennellessäni. Lapsilähtöistä ajatustapaa voi hyvin soveltaa asiakaslähtöisyydeksi kaikilla aloilla. Ja mitä vanhemmista asiakkaista on kyse, sitä oleellisempaa on heidän osallistaminen heitä itseään koskeviin asioihin. Sosiaalialan ammattilaisen tehtävä on tukea asiakkaitaan eikä tehdä asioita heidän puolestaan. Lapsi/asiakaslähtöisyys (aito kuuntelu ja kiinnostuneisuus) ja osallisuus (yhdessä tekeminen) ovat tärkeitä asioita sosiaalialan asiakastyössä.

LÄHTEET

- Aarnos, E. 2007. Koulun lapsia tutkimaan: havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa Aaltola, J. & Raine, V (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2., korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 170-183.
- Boman-Luostarinen, H. & Ruponen, T. 2006. Mikä miellyttää lasta päiväkodissa? ”En minä halua mitään tommosta”. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.10.2013 <http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/11807/2008-04-08-13.pdf?sequence=1>
- Cohen, L.; Manion, L. & Morrison, K. 2003. Research methods in education. 5., edition. London: Routledge.
- Eronen, A.; Syrjäläinen, E. & Värri, V-M. 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Raine, V (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2., korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 25-43.
- Hellström, M. 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S. 2009. Tutkimuksen reliäabelius ja validius. Teoksessa: Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi, 231-233.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hissa, T. 2010. Lapsilähtöistä kasvatusta rakentamassa. Tapaustutkimus kahdesta päiväkodista. Pro Gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 12.10.2013 <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81895/gradu04530.pdf?sequence=1>
- Hujala, E. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Oulu: Varhaiskasvatus 90.
- Hujala, E.; Puroila, A-M.; Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Vantaa: Edufin.
- Hytönen, J. 1997. Lapsikeskeinen kasvatus. Helsinki: WSOY.
- Hytönen, J. 2008. Lapsikeskeisen kasvatuksen ydinkysymyksiä. Helsinki: WSOY.
- Jantunen, M. 2011. Lapsilähtöinen kasvatus. Teoksessa: Jantunen, T; Lautela, R. (toim.) 2011. Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Tammi.
- Järvinen, M.; Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2011. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. 2., muuttamaton painos. Helsinki: Kirjapaja
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päivähoitossa? Helsinki: Gaudeamus.
- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset. Helsinki: Gaudeamus.

Kannasoja, S. & Svelin A-R. 2011. Osallistumisen ja suojelun yhdistäminen lähtökohdaksi sosiaalityön nuorisotutkimukselle?. Teoksessa: Pehkonen, A. & Väänänen-Fomin, M. (toim.) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 275-291.

Karlsson, L. 2012. Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla. Teoksessa: Karlsson, L. & Karimäki, R. (toim.) 2012. Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Jyväskylä: Yliopistopaino, 17-63.

Kehusmaa, M. & Kumpumäki, S. 2012. Lasten kokemuksia leikistä päiväkodissa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.10.2013 https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50635/valmis_loppuraportti.pdf?sequence=1

Kinos, J. 2001. Lapsilähtöinen varhaiskasvatus. Teoksessa: Hujala, E. (toim.) Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Oulu: Varhaiskasvatus 90.

Kinos, J. 2002. Kohti lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen teoriaa. Kasvatus, 33 (2), 119-132.

Kinos, J.; Karila, K & Virtanen J. 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kirby, P.; Lanyon, C.; Cronin, K. & Sinclair, R. 2003. Building culture of participation. Involving children and young people in policy, service planning, delivery and evaluation. Research report. London: National Children's Bureau. Department for Education and Skills. Saatavissa myös: <http://resourcecentre.savethechildren.se/sites/default/files/documents/1259.pdf>

Kirmanen, T. 1999. Haastattelu lapsen ja aikuisen kohtaamisena – kokemuksia lasten pelkojen tutkimisesta. Teoksessa Hujala, E.; Karila, K.; Kinos, J.; Niiranen, P.; Ojala, M. & Ruoppila I. (toim.). Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena, 194-217.

Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 68-84.

Koivula, M. 2010. Kato mua! Lapsilähtöisyyttä tutkimassa. Tutkimuskohteena Satulinnan päiväkot. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.10.2013 http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/13550/Koivula_Maija.pdf?sequence=2

Kokko, R-L. 2011. Monitieteisen arviointitutkimuksen arvot ja etiikka. Teoksessa: Pehkonen, A. & Väänänen-Fomin, M. (toim.) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 293-315.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2., uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Lapsen ääni 2011. Tarina minulta. Opas. Pelastakaa lapset ry.

Lapsen ääni –kehittämishjelma 2013. Viitattu 8.8.2013 <http://www.lapsenaani.fi/>

Leinonen, J.; Venninen, T. & Ojala, M. 2011. Osallisuuden kulttuurin kehittäminen. Päivähoitohenkilöstön näkemyksiä lasten osallisuuden tukemisesta. Teoksessa: Mäkitalo, A-R.; Nevanen, S.; Ojala, M.; Tast, S.; Venninen, T. & Vilpas, B. (Toim.) Löytöretkellä osallisuuteen: kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II. Helsinki: Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA.

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2013. Vanheimpainnetti. Leikin merkitys lapselle. Viitattu 1.9.2013 http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/leikin_merkitys_lapselle/

Muksulanmäki 2013a. Viitattu 3.3.2013 www.muksulanmaki.fi > Välskäri.

Muksulanmäki 2013b. Muksulanmäen toimintasuunnitelma syksy. Turku: Muksulanmäki.

Muksulanmäki 2013c. Muksulanmäen varhaiskasvatussuunnitelma. Turku: Muksulanmäki.

Nybondas, C. 2012. "Yleens lapsi kiusaa lasta ja aikuine tulee komentaa". Naantalin vuoropäiväkodin lasten ja työntekijöiden ajatuksia kiusaamisesta. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.10.2013
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50089/Nybondas_Christina.pdf?sequence=1

Oliver, P. 2003. Student's guide to research ethics. Maidenhead: Open University Press.

Opetushallitus 2010. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2010:27. Saatavissa myös:
http://www.oph.fi/download/131115_Esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2010.pdf

Pekki, A. & Tamminen, T. 2002. Lapsen ehdoilla. Kunnallisalan kehittämissätiön tutkimusjulkaisu 33. Helsinki: kunnallisalan kehittämissätiö.

Rasmus, S. & Virtanen, J. 2009. Laatu esiopetukseen. Lasten näkökulmia esiopetusvuodesta. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.10.2013
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6275/Rasmus_Susanna.pdf?sequence=1

Rauhala, P-L. & Virokannas, E. 2011. Sosiaalityön tutkimuksen etiikka, opettaminen ja tietoarvo. Teoksessa: Pehkonen, A. & Väänänen-Fomin, M. (toim.) 2011. Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 235-255.

Ruoppila, I. 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa Hujala, E.; Karila, K.; Kinos, J.; Niiranen, P.; Ojala, M. & Ruoppila I. (toim.) Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena, 26-51.

Shier, H. 2001. Pathways to participation: openings, opportunities and obligations. Children & Society 15, 107-117.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. 2., tarkastettu painos. Saatavissa myös:
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Julkaisuja 9. Helsinki: sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa myös:
<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/julkaisu0209.htm>

Sosiaali- ja terveysministeriö; Opetusministeriö & Nuori Suomi ry 2005. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Saatavissa myös:
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3739.pdf&title=Varhaiskasvatuksen_liikunnan_suositukses_fi.pdf

Sosiaaliportti 2013. Varhaiskasvatus ja päivähoito. Viitattu 22.8.2013.
http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/varhaiskasvatus_ja_paivahoito/

Suomen latu. Metsämörri – Lasten retkenohjaajan opas. Koulutusmateriaali.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 28.10.2013
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_verkkoversio040413.pdf.pdf#overlay-context=fi/ohjeet-ja-julkaisut

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi. Viitattu 28.10.2013 <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2013a. Kasvun kumppanit. Mitä osallisuus on? Viitattu 7.8.2013 http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/osallisuus

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2013b. Kasvun kumppanit. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 7.8.2013 http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/johdon_tueksi/ohjaa/suositusten/varhaiskasvatussuunnitelma

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2013c. Kasvun kumppanit. Varhaiskasvatus. Viitattu 22.8.2013 http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2013d. 2013. Kasvun kumppanit. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen keskeisin lainsäädäntö. Viitattu 8.9.2013 http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/lainsaadanto/varhaiskasvatuksen_ja_esiopetuksen_keskeinen_lainsaadanto

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2013e. Kasvun kumppanit. Varhaiskasvatusta linjaavat asiakirjat ja suunnitelmat. Viitattu 7.8.2013 http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/linjaavat_asiakirjat_ja_suunnitelmat

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Turja, L. 2007. Lasten osallisuus kasvatustyön suunnittelussa ja kehittämisessä. Teoksessa: Ikonen, O. & Virtanen, P. (toim.) Erilainen oppija – yhteiseen kouluun. Kokemuksia yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden kehittämisestä. Jyväskylä: PS-kustannus, 167-196.

Turja, L. 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 41-53.

Turun kaupunki 2013. Turun varhaiskasvatussuunnitelma. Turku: Turun kaupunki. Saatavissa myös: <https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCwQFjAA&url=http://ps%3A%2F%2Fwww.turku.fi%2Fpublic%2Fdownload.aspx%3FID%3D172242%26GUID%3D%257BDE4D634DCB534A6EA40EC4B0CA5739A7%257D&ei=yN9HUpX5K6eg4gTS54CoDg&usg=AFQjCNGPgEEIWDX2xbbfBrOzm9wY5YT13w&bvm=bv.53217764,d.bGE>

Unicef 2013. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu. 8.8.2013. http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/LOS_A5fi.pdf

Venninen, T.; Leinonen, J. & Ojala M. 2010. ”Parasta on, kun yhteinen kokemus siirtyy jaetuksi iloksi”. Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA. Työpapereita 2010:3. Saatavissa myös: http://www.socca.fi/files/627/Yhteinen_kokeminen_jaetuksi_iloksi_lapsen_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivakodeissa_2010.pdf

Wahlroos, O. 2013a. Päiväkoti Muksulanmäen lastentarhanopettaja. Suullinen tiedoksianto 16.4.2013.

Wahlroos, O. 2013b. Päiväkoti Muksulanmäen lastentarhanopettaja. Suullinen tiedoksianto 9.5.2013.

HAASTATTELUKYSYMYKSET

Mielipiteet nykyisestä toiminnasta:

Mitä sinä tykkäät tehdä päiväkodissa?

Onko päiväkodissa jotain toimintaa mistä sinä et pidä?

Liikunta

Mitä mieltä sinä olet päiväkodin jumpasta tai muusta liikunnasta?

Minkälaisesta jumpasta tai muusta liikunnasta sinä tykkäät päiväkodissa? Talvella? Kesällä?

Onko päiväkodissa jotain jumppaa tai muuta liikuntaa mistä sinä et pidä? Talvella? Kesällä?

Musiikki

Mitä mieltä sinä olet päiväkodin muskareista?

Mikä päiväkodin muskareissa on sinun mielestäsi kivaa?

Onko päiväkodin muskareissa jotain mistä sinä et pidä?

Kädentaidot

Mistä päiväkodin kädentaidoista sinä pidät?

Onko päiväkodissa jotain kädentaitoja joista sinä et pidä?

Onko kivempi askarrella valmiin mallin vai oman mielen mukaan?

Metsämörri

Mitä mieltä sinä olet päiväkodin metsämörriretkistä?

Kerro mikä on sinun mielestäsi ollut kivaa päiväkodin metsämörriretkillä

Onko jotain mistä sinä et ole pitänyt metsämörriretkillä

Leikki

Mitä leikkejä sinä tykkäät leikkiä päiväkodissa?

Onko päiväkodissa jotain leikkejä mistä sinä et pidä?

Mikä on ollut sinun mielestäsi kivoin leikki päiväkodissa?

Tykkäätkö leikkiä enemmän pelkästään kavereiden kanssa vai niin että aikuinen on mukana?

Retket

Mitä mieltä sinä olet päiväkodin retkistä?

Mikä päiväkodin retkissä sinun mielestäsi on ollut mukavaa?

Onko jotain mistä sinä et ole pitänyt päiväkodin retkillä?

Toiveet:

Mitä sinä haluaisit tehdä päiväkodissa?

Kerro millainen olisi paras päivä sinun mielestäsi päiväkodissa

Liikunta

Minkälaista jumppaa tai muuta liikuntaa sinä toivot päiväkotiin? Talvella? Kesällä?

Kerro millainen olisi paras jumppa- tai liikuntatuokio sinun mielestäsi päiväkodissa

Musiikki

Minkälaisia muskareita sinä toivot päiväkotiin?

Kädentaidot

Kerro mitä kädentaitoja sinä toivoisit päiväkotiin?

Metsämörri

Mitä sinä haluaisit tehdä metsämörriretkellä?

Kerro millainen olisi sinun mielestäsi täydellinen metsämörriretki

Leikki

Mitä leikkejä sinä haluaisit leikkiä päiväkodissa?

Retket

Mihin sinä haluaisit lähteä retkelle?

Mitä sinä haluaisit tehdä retkellä?

Minkälainen olisi sinun unelmiesi retki?

KUVAT PELISTÄ SEKÄ ASENTO- JA TUNNEKORTEISTA

Haastattelupeli.

Esimerkit asento- ja tunnekorteista.

LUPA-ANOMUS LASTEN VANHEMMILLE

Hyvät vanhemmat!

Olen sosionomiopiskelija Turun ammattikorkeakoulusta ja teen sekä opinnäytetyöni että suuntaavieni harjoittelun täällä Muksulanmäen päiväkodissa. Haastattelen opinnäytetyössäni Herukka- ja Eskariryhmän lapsia. Kysyn lapsilta heidän mielipiteitään nykyisestä päiväkodin toiminnasta ja toiveita tulevaisuudelle. Tarkoituksena on osallistaa lapset päiväkodin toiminnan suunnitteluun huomioimalla lasten vastaukset koko toimintakauden 2013-2014 suunnittelussa. Opinnäytetyöni tavoitteena on lapsilähtöisyyden lisääminen.

Haastattelen lapsia harjoitteluni aikana tänä keväänä. Koko harjoitteluni kestää 10 viikkoa ja teen sen kahdessa osassa. Keväällä viikot 15–20 8.4–17.5.2013 ja syksyllä viikot 36–39 2.9–27.9.2013. Toteutan haastattelut joko perinteisellä haastattelumenetelmällä tai sovellan haastattelua ja muutan haastattelukysymykseni pelin muotoon. Pelin ideana on luoda rennompaa tilannetta.

Nauhoitan kaikki haastattelut ja kirjoitan nauhoitetut haastattelut sanasta saamaan tietokoneelle aineiston käsittelyä varten. Kukaan muu minun lisäkseni ei käsittele haastattelunauhoja. Hävitän kaiken materiaalin kun opinnäytetyöni on valmis. Valmiista tuloksista ei selviä vastaajien henkilöllisyys.

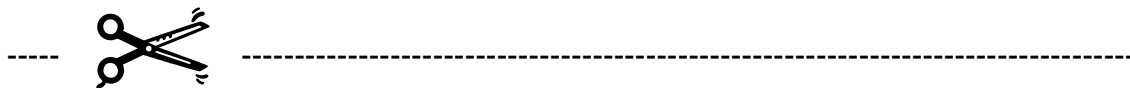
Tarvitsen lapsenne haastattelua varten luvan teiltä huoltajilta. Toivon, että palautatte alla olevan lomakkeen täytettynä päiväkodille **viimeistään keskiviikkona 24.4.2013**. Kysyn lapseltanne itseltään suostumuksen haastatteluun suullisesti ennen haastattelua. Haastattelu ei ole pakollinen ja siihen ei tarvitse osallistua. Toivon kuitenkin, että mahdollisimman moni osallistuu, koska jokaisen lapsen mielipide on tärkeä minulle ja päiväkodin henkilökunnalle.

Jos sinulla on jotain kysyttävää tai haluat muuten vaan jutella opinnäytetyöstäni, voit nykäistä minua hihasta päiväkodilla tai lähettää minulle sähköpostia.

Ystävällisin terveisin,

Minna Saarenmaa

minna.saarenmaa@students.turkuamk.fi

Lapseni _____

(Rastita oikea vaihtoehto)

___ SAA osallistua haastatteluun ja haastattelun saa nauhoittaa

___ EI saa osallistua haastatteluun

Päiväys ja huoltajan allekirjoitus
